

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra filosofie a religionistiky

Bakalářská práce

DUCHOVNÍ ROZMĚR LÉČBY ZÁVISLÝCH

Vedoucí práce: Doc. Mgr. Jaroslav Vokoun, Th.D.

Autor práce: Gustav Černý

Studijní obor: Pastorační asistence

Ročník: IV., kombinované studium

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

.....

podpis autora bakalářské práce

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Doc. Mgr. Jaroslavu Vokounovi, Th.D., zejména za trpělivost při vymezování obsahu mé práce, za zpětnou vazbu a cennou pomoc při oddělování podstatného od nepodstatného

Obsah

1	Úvod.....	5
2	Psychoaktivní látky - psychedelika: látky zjevující cosi z nejhlubších úrovní lidské psychiky.....	8
2.1	Hledání a konzumace zážitků.....	9
2.2	Užívání - terapie – duchovní rozměr.....	9
2.3	Co se užívá.....	11
3	Možnosti léčby.....	13
4	Anonymní Alkoholici.....	14
4.1	Klíčový příběh číslo 1.....	14
4.2	Spiritualita AA, 12 kroků.....	19
4.3	Reflexe spirituality AA.....	20
4.4	Reflexe klíčového příběhu číslo 1.....	21
5	Centrum Věrité.....	22
5.1	Komunita sestry Elvíry.....	23
5.2	Vstup do komunity sestry Elvíry.....	23
5.3	Klíčový příběh číslo 2.....	24
5.4	Spiritualita Komunity sestry Elvíry.....	28
5.5	Reflexe spirituality Komunity sestry Elvíry.....	28
5.6	Reflexe klíčového příběhu číslo 2.....	28
6	Teen Challenge.....	29
6.1	Teen Challenge Plzeň – komplexní, strukturovaný dlouhodobý program.....	29
6.2	Klíčový příběh číslo 3.....	30
6.3	Spiritualita Teen Challenge Plzeň.....	32
6.4	Cíle a principy programu.....	33
6.5	Program v TK.....	35
6.6	Aktivity provozované v rámci programu TK.....	36
6.7	Reflexe spirituality Teen Challenge Plzeň.....	38
6.8	Reflexe klíčového příběhu číslo 3.....	39
7	Závěr.....	39
	Seznam literatury	41
	Abstrakt.....	42

1 Úvod

Téma spirituality a nadužívání návykových látek mě zajímá celou řadu let. Přes pochopitelné ohraničení problematiky, která mě limituje v popisu a hledání existujících vztahů spirituality, drog a případné léčby v současné necírkevní (nikoliv neduchovní) společnosti, chci popsat alespoň v základních schématech vztah, či kvalitu transcendentna při akutní intoxikaci a logicky tedy i aplikaci duchovní dimenze v odvykacích programech.

Od roku 2000 jsem jako ordinovaný diakon Evangelické církve metodistické (ECM) zodpovědnou osobou za protidrogovou prevenci realizovanou ECM v ČR a SR na základě zvláštního služebního přidělení biskupem Bolleterem.

Cílem této práce by mělo být popsání dostupných terapeutických modelů počítajících s Boží mocí a využívajících při svojí práci křesťanskou spiritualitu, jako důležitý fundament údravy. Nebudu tedy popisovat techniku a aplikaci například holotropního dýchání, ač je tato technika uznávaná odbornou veřejností také jako spirituální přístup.

Postupovat chci těmito metodami:

- Rámcový popis modelů léčby dostupných v ČR nebo z ČR, reprezentujících ekumenický rozsah. Jedná se nutně o výběr. Nejznámější, nejdostupnější a nejpočetnější jsou: Programy Anonymních Alkoholiků (AA, bez příslušnosti k denominaci ale scházející se v církevních budovách), Komunity sestry Elvíry (ŘKC, nejsou v ČR ale jsou velmi známé a dostupné z ČR) a Teen Challenge (Evangelická teologie určitě ovlivněná denominací, která konkrétní zařízení podporuje. Nenárokuje si ovšem kontrolu nad teologickými důrazy. Teen Challenge je mezidenominační. V tomto případě ale vycházím z konkrétního zařízení v Plzni, resp. u Plzně, komunity Vršíček podporovaného ECM).
- Snaha o co možná nejjednodušší vyjádření rozdílů a důrazů popisovaných modelů
- Snaha o zprostředkování prožitku duchovního akcentu skrze „Klíčové příběhy“ konkrétních osob, které prožily konverzi na začátku nebo během absolvování programu.¹

Při zpracování tohoto textu jsem využíval oficiálního představení jednotlivých programů, která jsou k dispozici na oficiálních webových stránkách nebo v propagačních materiálech. Popis jednotlivých přístupů a metodiky jsem získal z poměrně rozsáhlého množství literatury, která reflektuje mezioborový přístup k závislosti (Kalina²), pracovních textů

---

¹ Jsou klíčové pro pochopení důrazů a rozdílů, ale i klíčem ke dveřím do jiného lepšího světa, alespoň podle svých autorů.

² KALINA, K. a kol. *Drogy a drogové závislosti 1,2, Mezioborový přístup*. Praha : Fíliá Nova/Úřad vlády ČR, 2001

a podkladů pro skripta pro studenty Adiktologie na LF UK v Praze (Kudrle³ – nevydáno), odborného časopisu Adiktologie, Manuálů pro nové pracovníky center (Nyerges – nevydáno), tzv. Operačních manuálů Teen Challenge Plzeň pro jednotlivé služby primární, sekundární a terciární prevence, které získaly certifikaci odborné způsobilosti Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky ČR pro poskytovatele služeb (Černý, Nyerges, a kol.). Opíral jsem se o znalosti a vlastní zkušenosti ze zahraničních praxí, například šestitýdenní stáže v Teen Challenge Portugal (praxe v komunitách, v AIDS hospicu a vězení), návštěv setkání skupin AA ve městě Celina, Dallas Area, Texas v USA a setkání skupin AA v Plzni. Co mě ovšem ovlivnilo, je osobní zkušenost bývalého uživatele psychotropních látek, prožití křesťanské konverze a více jak patnáctileté praxe s uživateli jako klienty. V neposlední řadě je i cenná osobní zkušenost zakladatele v současnosti pravděpodobně nejkomplexnějšího programu prevence, léčby a následné péče s rezidenčními kapacitami (lůžky) v Plzeňském kraji.

Bylo by jednoduché vybrat si z látek, které jsou užívány v současnosti, jenom ty, kde je spirituální základ ve své podstatě přítomen. Zajímavé jsou určitě mýty, např. ten, který popisuje, jak velký duch seslal na Zemi nahou dívku. Byla to odpověď indiánům, kteří prosili o jídlo. Nahá dívka jim dala tři věci: brambory, obilí a tabák. Brambory a obilí bylo k jídlu a tabák se užíval k náboženským účelům. Indiáni se na tabáku užívaném tímto způsobem nikdy nestali závislí. Ovšem pohroma přišla v okamžiku, kdy se tabák dostal do rukou bílých mužů. Evropané neznali náboženský základ kouření tabáku a stávali se velmi rychle závislí. Podle Kudrleho⁴ je závislost chronická a progradující porucha, která se rozvíjí na pozadí přirozené touhy člověka po změně prožívání. Chtěl bych poukázat nejen na spirituální potenciál alkoholu, ale i látek morfinového typu jako je heroin⁵, morfin⁶, které byly vyvinuty za konkrétním účelem, například tlumit bolest. Nebo naopak ze zdánlivě opačné strany

---

³ KUDRLE, S. *Závislost na návykových látkách, principy léčebného procesu a význam nucení v léčebném procesu. Indikace k jednotlivým léčebným modalitám.* Plzeň, nevydáno, 1999

⁴ Kudrle, MUDr. Přední odborník na léčbu závislostí. Do roku 2004 primářem Psychiatrické kliniky FN Plzeň, nyní soukromá praxe. Propagátor holotropního dýchání a AA v ČR. Sympatizant křesťanské spirituality jako užitečné metody léčby závislých

⁵ Heroin – v roce 1898 jej začala německá firma Bayer prodávat pod jménem Heroisch, což znamená "silný". Po léta byl heroin považován za účinný lék pro závislost na morfinu. Příznačné je, že heroin byl zpočátku považován za lék s nulovým rizikem vzniku závislosti.

⁶ Morfin – Morfeus, bůh spánku v řecké mytologii

spektra nabídky je to u nás populární amfetamin, metamfetamin, pervitin⁷ a další psychostimulancia.

Některé drogy (psychedelika) jsou od pradávna až do současnosti požívány k navozování transcendentálního vědomí, mystického zážitku, tedy stavu, který hraje důležitou roli v náboženství. Jedná se především o substance, které byly také původně používány k náboženským účelům a teprve později se začaly zneužívat pro vylepšení psychické pohody jedince. Byly ovšem také vyvinuty synteticky, jako konkrétní cílené drogy (například Extáze, STP, PSP⁸ a další) a uživatelé je užívají v pseudonáboženských obřadech, např. v technokultuře - DJ jako velekněz určující liturgii a tempo obřadu, polonahé tanečnice jako chór, sloupy držící konstrukci jeřábu nahradily klenbu katedrály. Takže pokud se farář v neděli ráno ptá, kde jsou mladí lidé, když ne v kostele? Odpověď je prostá. Už tam byli. Od pátečního večera do sobotního poledne, a pořádně si to užili. V tovární hale prožívali pocit jednoty s Vesmírem, Kosmickým Bytím i mezi sebou navzájem. Prokazovali si vzájemně lásku (většinou ne sex) a bylo to takové „opravdové“. Extáze svým účinkem spadá na pomezí stimulancí a psychedelik (halucinogenů). Uživatelé a psychoterapeuti, kteří s touto látkou pracovali, ji označují jako empatogen (zvyšuje schopnost vcítit se do druhého). Z hlediska drogového trhu patří Extáze mezi látky, které mají shodný účinek s některými drogami, které byly ale vyrobeny tak, aby byly legální.

Některé zážitky a výpovědi drogově závislých ukazují, že drogou změněné prožívání může mířit i do spirituálních oblastí lidské psychiky. Podle Kudrleho psychedelické látky zjevují něco z hlubších rovin našeho vědomí. Rostoucí část většinové mládeže hledá pomocí látek s psychedelickými účinky lepší porozumění sobě samému i světu. Experimenty se změnami prožívání tak odrážejí současné globální hledání jiného než materialistického pohledu na svět a jiného přístupu ke skutečnosti. Ten stávající se oprávněně zdá být příliš úzký a účelově deformovaný. Jde sice o menšinovou část drogové scény, ale i zde dochází k negativním jevům. Psychózy, nehody a úrazy s akutní intoxikací samozřejmě tyto experimenty provázejí. Výpovědi některých uživatelů drog v něčem připomínají zážitky náboženských mystiků, aniž by vždy byly spojeny s nějakou koncepcí Boha⁹. Pocit sebepřesažení, setkání s vyšší a plnější skutečností, než je ta, kterou prožíváme každodenně, zážitek sounáležitosti se vším živým

---

⁷ Pervitin, obchodní značka německé farmaceutické firmy dodávající metamfetamin pro elitní výsadkáře Wehrmachtu a piloty Luftwafe za 2. světové války. Zajímavé je, že česká drogová scéna přejala tento název. Proč ne americký Preludin?

⁸ STP „vědecky zpracovaný benzin“, PSP „andělský prach“, děsivě účinná droga s vlastnostmi psychostimulancia, halucinogenu a hypnotika.

⁹ Jako významná se jeví poučka: Původní - prastaré - náboženské užívání nevytváří závislost. Nenáboženské užívání vytváří nebezpečí závislosti. Užívání vs. zneužívání. Moderní západní společnost nevnímá užívání vína v křesťanství, jako používání potenciálně návykové látky v kontextu sakrálním.

a podobně. Prožitky se jeví silné a pozitivní, což vůbec neznamená, že pozitivní musí být i ovlivnění života uživatele drogy.

Podlehnutí návykové droze a drogovému způsobu života přináší hlubokou životní krizi. Každá krize, nejenom ta způsobená drogovou závislostí, může být ve šťastném případě impulsem k určitému spirituálnímu probuzení, ne vždy nezbytně nábožensky prožívanému. Některé účinné terapie alkoholismu i drogové závislosti z této skutečnosti ale vycházejí. Hluboká změna prožívání může sehrát pozitivní roli v dobře vedené terapii.

2 Psychoaktivní látky - psychedelika: látky zjevující cosi z nejhlubších úrovní lidské psychiky.

Krátký historický exkurs připomene, že některé drogy patřily od pradávna k vývoji lidstva, k formování jeho vědomí i spirituality. Už člověk sběratel objevoval psychedelické účinky některých rostlin a integroval je do své kosmologie. Jejich přísně ritualizované užívání bylo jedním ze způsobů, jak probudit ve vědomí určité duchovní kvality. K ostatním většinou méně zpochybňovaným způsobům patří meditace, růžencové modlitby, recitace manter, dechová cvičení, vířivý ranec, sborový zpěv, bubnování apod.

Součástí mystérií ve starověkém Řecku bylo požívání psychedelické drogy. Už na úsvitu dějin se tedy objevilo cosi, co ovlivnilo lidské prožívání, postoj k existenci, ke stvoření, ke smrti a nabídlo prožitek mystéria znovuzrození. V tomto kontextu neměly drogy destruktivní účinek. Naopak, podporovaly integritu společenství.

Podle Ahtenberga pokud byly drogy užívány v duchovních tradicích, byly medicínou. Nejlepší medicínou, kterou svět po tisíciletí znal. Ale v kultuře, která udělala maximum pro oddělení ducha od těla, drogy poskytují útrpnou příchut' mysticismu, kterou náš kulturní mýtus není schopen vysvětlit a není schopen integrovat.

Ve světě dnes existuje několik vládami oficiálně respektovaných náboženství, v nichž psychedelický účinek rostlinné látky tvoří důležitý prvek rituálu. Více než polovina severoamerických indiánů se hlásí k Native American Church, synkretickému náboženství, které kombinuje kult peyotlu¹⁰ s křesťanskými prvky. Brazílský Federální výbor pro narkotika autorizoval v roce 1999 užívání ayahuascy církví unitářů. Obě mají křesťanský základ a druhá z nich má rostoucí počtu členů v řadě evropských zemí.

---

¹⁰ Drogy rostlinného původu, jejichž určité části se získávají z kmenů stromů.

1.1 Hledání a konzumace zážitků

Konzumní postoje, které vnáší současná společnost do života jednotlivců, se promítají i do vztahu k psychotropním látkám. Jejich používání v naší době se často podobá herezi - něčemu co se vymklo z původního zakotvení, ztratilo svou výlučnost i svůj vertikální rozměr. Představa, že vše je možno mít rychle a bezpracně na úvěr, že to, o co v životě jde, je především slast a příjemný zážitek, vede k nadužívání všeho, co se nabízí.

Podle Kudrleho psychedelické drogy nejsou nebezpečné vytvářením závislosti, ale jejich profánní použití je rizikové, postrádá zacílení, vedení a oporu.

Statisticky je skupina populace, která hledá v psychedelikách vědomě duchovní hodnoty, nevýznamná. Riziko při jejich užívání však samozřejmě existuje. Z hlediska akutní toxicity jde snad jen o durman, avšak chronické poškození jater vzniká při častějším používání lysohlávek i muchomůrek. V sezoně jejich růstu najdeme v nemocnicích pacienty s takovými následky. Je zde také riziko sociální – člověk se i přes tyto látky může dostat do společnosti, která mu nabídne drogy jiné. Drogové scény se začínají prolínat.

2.2. Užívání - terapie – duchovní rozměr

V současné době se v moderním přístupu k léčbě závislostí používá tzv. bio-psycho-socio-spirituální přístup, tzv. celostní. V jeho kontextu někteří odborníci dělí psychoaktivní látky do tří skupin:¹¹

- Psychostimulancia typu pervitin, kokain a další
- Opiáty, heroin a další
- Psychedelika (halucinogeny) a tzv. taneční drogy

Podle těchto skupin dělí i uživatele:

- Jedinci zaměřeni na výkon a snahu udržet si kontrolu
- Jedinci neschopni snášet bolest
- Jedinci hledající transcendentní zážitek

Napříč tímto spektrem je ovšem běžné užívání tabáku, alkoholu, kofeinu a benzodiazepinů.

Podle tohoto rozdělení můžeme terapeutickým silným duchovním prožitkem zasáhnout právě jedince hledající v drogách spiritualitu. Při veškeré úctě k autorovi této koncepce (dělení

---

¹¹ KUDRLE, S. *Závislost na návykových látkách, principy léčebného procesu a význam nucení v léčebném procesu. Indikace k jednotlivým léčebným modalitám.* Plzeň, nevydáno, 1999, str. 1-4.

těchto látek na tři skupiny) se domnívám, že se jedná o značně zjednodušenou hypotézu. Jak by bylo potom možné, že narkoman po patnáctileté závislosti na pervitinu prožije během spirituálně orientované léčby bouřlivou křesťanskou konverzi? Podle zmíněného rozdělení by se měl snažit mít všechno pod kontrolou. Pokud se ale závislý celý odevzdá Bohu, už pravděpodobně svůj život pod kontrolou nemá. Musí zákonitě uznat, že nemá pod kontrolou vůbec nic.

Nedá se ale říci, že ostatní, zde neuváděné látky či léky, nemají žádnou souvislost s duchovním životem. Příkladem mohou být hojně zneužívané benzodiazepiny¹², primárně aplikované pro snižování úzkostných stavů nebo k navození spánku. Úzkost může pramenit z neukotvení pacienta v reálném i duchovním světě. Jako řešení se nabízí: Kristus – Církev – Skála – Jistota – Zvládnutá realita. Důležité je přihlédnout i k látkám potlačujícím existenciální otázky a z nich pramenící existenciální úzkost, která se může volně generovat. Nemůžeme ale přehlédnout i organické či psychologické příčiny vzniku závislosti, kdy se použití drog (automedikace) může jevit jako první forma pokusu o úzdravu.

K organickým příčinám patří: nedostatek serotoninu či dopaminu a z toho pramenící trvalá nepohoda. Při experimentu s látkou kompenzující tento handicap se experimentátor cítí normálně nebo o něco málo lépe než je úroveň prožívání většinové populace.

Mezi psychologické příčiny řadíme: nezpracované, potlačené stavy z minulosti, které jsou kompenzovány prožitkem po požití drogy.

Diagnostikovat tyto příčiny během léčby je důležité pro udržení trvalé abstinence a získání náhledu na závislost a pro další úspěšný (nedrogový) život léčeného.

Problematické je také běžně užívané rozdělení látek na legální a ilegální. Toto, pro právní systém důležité rozdělení, je v historických souvislostech vlastně vytváření absurdního problému. Alkohol je v pořádku. V minulosti byla ale prohibice. Kokain je ilegální, ale otec psychoanalýzy, Freud, ho ještě užíval legálně. Nemusíme chodit tak daleko do historie. Autor této práce zažil užívání pervitinu jako legální a údajně nenávykové látky a zažil i perzekuci při výrobě této drogy z legálně získaných zdrojů při použití volně prodejných technologických prvků nutných k výrobě. V současnosti dochází v České republice k zajímavému posunu, co je legální a ilegální. Pěstování marihuany bylo donedávna ilegální. Nyní soud rozhodl, že pěstování této rostliny je legální a ilegální je až její sušení.

Jako důležitá a k zamyšlení hodná je otázka rituální perzekuce narkomanů a akceptace spořádaných občanů vyzvedávajících si tytéž látky předepsané lékařem ve své lékárně.

---

¹² Např. Diazepam, Valium, Lexaurin

Otázka „svatého boje“ proti drogám je vždy vděčným tématem do televizních diskuzí po celém světě.

Kdo určuje, co je správné a co se má trestat? Psychiatr v bílém plášti nahradil kněze. Místo Těla Páně je vysluhována tabletky, která zajistí pseudospasení v tomhle mizerném světě.

Vývoj přístupu k v současnosti legálnímu tabáku je jasně patrný především ve Spojených státech. Je pouze otázkou času, než se cigarety zařadí do stejné kategorie zakázaných látek, jako je hašiš nebo crack. Během tohoto procesu bude ale na farmaceutickém trhu několik desítek nových léků, antidepresiv x-té generace, o kterých se bude psát jako o naprosto bezpečných. *Xanax a život je hned barevnější.*¹³

2.3 Co se užívá

Alkohol se pije pro hledání euforie, uklidnění (odstranění úzkosti, frustrace) nebo mimořádných psychických stavů vůbec. Většinou jenom pro žízeň a pro chuť, jako společenská záležitost, někoho láká dobrodružství, kde se ráno probudí. Nejcennější je to časové období, kdy stoupá hladina alkoholu v krvi (tataž hladina v období při odbourávání a vylučování alkoholu působí zcela jinak – „ráno musím pít, aby se mi přestaly klepat ruce“), kdy je postupně zaplavován nervový systém. London psal o „bílé logice“, Hrubín mluvil o „magickém moři nejvyššího uspokojení“. Toto období zpočátku trvá poměrně dlouho, u pijáků se však zkracuje na několik minut. Účinkem alkoholu trpí pozornost, pracovní tempo se nevhodně zrychluje, přibývá chyb, prodlužuje se reakční doba, porušuje se koordinace pohybů. Stoupá odvaha, mizí opatrnost, strach i tréma. Říká se, že alkohol je startovací droga, která umožní poznat uměle vyvolané psychické změny.

Coca-cola: nápoj abstinentů. Slavný nápoj Coca-cola původně obsahoval výtažky keře Erythoxylon coca (kokain), výtažky stromu Cola nitida (kofein) a víno. Tento nápoj vynalezl lékárník John S. Pemberton z Atlanty ve státě Georgia. Na počátku 80. let 19. století uvedl na trh posilující nápoj (tonikum) nazvaný „Pembertonova koka“ z francouzského vína. Když v Atlantě začala prohibice, nahradil Pemberton víno sirupem. Nový nápoj nazval „Coca Cola: nápoj abstinentů“. Roku 1904 se rozšířily obavy z narkotických vlastností kokainu a ty pak vedly k zákazu používání výtažků z koky. Americká vláda se nakonec pokusila přinutit firmu Coca Cola, aby změnila název tohoto nápoje. Po několika právních

---

¹³ Z reklamního plakátu v ordinaci praktického lékaře.

roztržkách se název podařilo zachovat především proto, že Coca Cola a cola mezitím zcela zdomácněly. Kofein, který nahradil kokain, je součástí Coca Coly dodnes.

Lysohlávky patří mezi přírodní halucinogeny s velmi bohatou historií. S důkazy o jejich užívání se můžeme setkat především ve Střední a Jižní Americe. Již středověcí objevitelé zmiňují indiánské obřady, kterých se zúčastnili. Během nich byly užívány malé černé houby, kterým indiáni říkali nanacatl a které navozovaly opilost a halucinace. Důkazy o existenci kultu hub jsou však mnohem starší, houbové kameny, které zobrazují houby jako postavy s klobouky na hlavách pocházejí z období kolem let 1 000 až 500 let před Kristem. „Houbové“ obřady ve své tradiční podobě přetrvaly až do dnešních dnů a etnobotanici v posledních desetiletích popisují setkání s houbovými kulty u současných domorodých kmenů Střední a Jižní Ameriky. V našich zeměpisných oblastech je tradiční halucinogenní houbou spíše muchomůrka červená. V minulosti byl kontext užívání lysohlávek sakrální, tj. byl součástí náboženských obřadů, na intoxikované dohlíželi (set a setting¹⁴) „vyškolení“ šamani. To zajišťovalo jistou míru bezpečnosti, kterou lze vnímat jako adekvátní k užívání psychotropních hub takové síly jako jsou lysohlávky. I tak intoxikace neměla vždy „veselý“ průběh, jak dokazuje líčení španělského mnicha z 15. století: „. . . když začali pociťovat jejich účinky, začali tancovat, někteří zpívat a jiní naříkat. . .“¹⁵

V dnešní době v našich zeměpisných šířkách je charakter užívání těchto hub téměř bez výjimky profánní, tj. světský. Z hlediska užívání platí, že užití v nesakrálním kontextu, při nevhodném setu a settingu, s sebou nese mnohem větší riziko nepředvídatelného průběhu intoxikace a možných pozdních následků.

25 let po objevení účinků LSD Hofmannem, kdy už si ho vzaly statisíce lidí, ho požil také jistý indický sadhu - svatý muž Hari Dass Baba, aby porovnal výsledky svých starých transcendentních cvičení, vedoucích k osvícení, s tím, co mu umožnila „kyselina“. Svůj zážitek vyjádřil slovy: „Američané se stali příliš velkými materialisty. Proto se jim bůh zjevil v podobě hmoty - jako LSD.“¹⁶ U Indických guruů psychedelika obecně vzbudila značný zájem, i když tvrdili, že podobných stavů mohou dosáhnout i svými meditacemi. LSD se v 50. letech začalo používat jako léčebný prostředek v psychiatrii, velké výsledky s ním

---

¹⁴ Set a setting. Zjednodušeně řečeno je Set označením pro asistenci během intoxikace (držení za ruku atd.), setting je proces „bezpečného“ vyvedení intoxikovaného zpět do reality a zahájení procesu reflexe.

¹⁵ NYERGES, K., *Manuál pro nové pracovníky center*. Nevydáno

¹⁶ Tamtéž.

dosáhl např. Stanislav Grof¹⁷. Firma Sandoz ho také pod názvem Delysid pro tyto účely vyráběla. Když se v 60. letech rozmohlo jeho masové zneužívání i mezi dětmi, byla výroba zastavena. Po osm let ho potom produkovala pro celý svět naše Spofa. Grof, po zakázání užívání LSD ve Spojených státech v lékařství, začal používat techniky dýchání¹⁸. Pacienti prožívají přitom stejné stavy jako po LSD. V ČR je jeho velký propagátor Kudrle. Ten také tuto metodu využívá v léčbě závislostí.

3. Možnosti léčby:

Pokud se v dnešní době hovoří o závislosti, jde hlavně o závislost na drogách, alkoholu nebo hracích automatech. Nicméně lidé mají větší nebo menší závislosti i na jiných, méně výrazných věcech, např. na sexu, počítačových hrách, jídle (nadměrné přejídání), na televizi, kouření atd.

Dosavadní způsoby léčení závislosti, bio – psycho – sociální modely léčby, jak se zdá, jsou zastaralé. Za posledních 50 roků vznikly ve světě desetitisíce léčebných center pro léčení závislostí. Při léčení drogové závislosti se v prvních dnech podávají medikamenty na utlumení abstinčních příznaků, dále se organizmus vyčistí od návykových látek a popřípadě se podávají léky na zklidnění pacienta. Tato terapie se doprovází osobními pohovory s pacientem. Nicméně po propuštění pacienta z léčení po krátkodobé (šest týdnů) nebo střednědobé (tři měsíce) terapii, zpravidla buď hned anebo v krátké době po ukončení léčby dochází k recidivě. Jen u malého počtu pacientů, někdy se uvádí 1 - 3 %, dochází k trvalé abstinenci. Zde v těchto případech sehraje svůj význam jiné vlivy, které brání recidivě. Okřídlený je výrok: „přestávají brát, přestože je léčíme.“¹⁹ Je ale známo, že při působení zkušených terapeutů, kteří se starají individuálně o závislé, a prodloužením léčby minimálně na jeden rok, se dosahuje výrazně lepších výsledků.

K upevnění rozhodnutí změnit svůj život je nutné najít důvod, PROČ. Odpověď nalézá celá řada závislých v osobním setkání s Bohem. Je nutné uzdravení celého člověka, tedy i duše.

Alkohol

William James nazývá alkoholiky frustrovanými mystiky. Říká, že ovládnutí člověka alkoholem je nepochybně umožněno schopností alkoholu stimulovat mystické možnosti

---

¹⁷ GROF, S. Psychological, Philosophical and Spiritual Dimension of LSD Psychotherapy. *Adiktologie*, roč. 2005, č. No 4, s. 534 – 537.

¹⁸ Grof Stanislav, psychiatr českého původu. objevil spojitost mezi způsobem dýchání po terapeutickém užití LSD a uměle vytvořenou technikou právě podle modelu dýchání po LSD. Vytvořil tak metodu holotropního dýchání, kdy pacient prožívá podobné prožitky ovšem bez intoxikace.

¹⁹ Touto větou se uklidňují někteří terapeuti při pocitu marnosti své práce.

v lidské povaze, které jsou obyčejně uzemňovány chladnými fakty a kriticizmem v hodinách střízlivosti. Střízlivost zmenšuje, rozlišuje a říká ne. Podnapilost rozšiřuje, spojuje a říká ano. Pojem střízlivost zde znamená každodennost.

Životní krize člověka, který se nemůže zbavit své závislosti na alkoholu či tvrdých drogách, je hluboká. Anonymní Alkoholici mluví o dotknutí se dna a odražení ode dna. Krizi je totiž možno přijmout jako příležitost. Motiv k zásadní životní změně. Toto samo o sobě už je postoj duchovní.

4 Anonymní Alkoholici

„Anonymní Alkoholici“ („AA“)²⁰ Patří mezi svépomocné skupiny společenství lidí usilujících o střízlivost. Jedinou podmínkou členství je touha přestat pít. Důraz je kladen na důsledné zachovávání anonymity. AA nejsou spojeni s žádnou politickou, či náboženskou organizací, ani jinou institucí. Finanční prostředky na svoji činnost (pronájem místností pro setkání, tisky informačních materiálů, provoz telefonické informační linky apod.) získávají pouze z vlastních zdrojů, kterými jsou dobrovolné příspěvky. Základním účelem AA je zůstat střízliví a pomáhat jiným alkoholikům dosáhnout střízlivosti. Program AA nezahrnuje žádnou kvalifikovanou odbornou pomoc, přesto zůstává dlouhá desetiletí jedním z nejefektivnějších programů pro stabilizaci závislosti.

Program „Dvanáct kroků“ adoptují dnes běžně i formální terapeutické programy jako jakousi páteř celé léčby. To potvrzuje účinnost těchto idejí. (Kudrle)

Nejvýrazněji postuluje tento aspekt léčení závislosti proklamace AA ve Dvanácti krocích. Prvním z nich je přiznání, že pod vlivem drogy ztrácí člověk kontrolu nad svým chováním, a vlastní silou to není schopen změnit.

4.1 Klíčový příběh číslo 1

„Jednoho ponurého listopadového dne jsem seděl v kuchyni a popíjel. Bylo mi příjemně s vědomím, že mám poschovááno dost ginu, aby mi vydržel celou noc a celý zítřek. Žena byla v práci a já přemýšlel, kam uschovat láhev, aby nebyla daleko od postele, až se ráno probudím.

Moje rozjímání přerušil hlas starého spolužáka v telefonu s dotazem, zda se může pozvat na návštěvu. Byl střízlivý. Pokud si vzpomínám, už uplynula léta, co naposled přijel

---

²⁰ V některých publikacích o Anonymních Alkoholících se používá také název Anonymní alkoholici a zkratka A.A..

do New Yorku v takovém stavu. Nemohl jsme se probrat z úžasu. Naposledy jsem o něm slyšel, že byl předán do ústavu pro duševně narušené alkoholiky. Divil jsem se, jak se mu asi podařilo utéct. Bez ohledu na to, naplánoval jsem večeri a láhev, která nám pomůže oživit vzpomínky na staré časy. Jako tehdy, zavzpomínal jsem, jak jsme si najali letadlo, abychom správně zakončili jeden tah. Jeho příchod se mi jevil jako oáza v poušti. Přesně tak – oáza. My pijáci jsme všichni stejní.

Když se však objevil ve dveřích, nepoznával jsem ho. Jeho celkové vzezření bylo jiné. Z jeho očí jako by sálal pocit vnitřního uspokojení. Nalil jsem mu sklenku, ale odmítl. Se zklamáním, ale také se zvědavostí, jsem chtěl vědět, co se s ním stalo. To nebyl on. „Tak ven s tím, co se vlastně děje?“ vyzvídal jsem. Podíval se zpříma na mne. Prostě, ale s mírným úsměvem odpověděl: „Dal jsem se na víru.“

Nestačil jsem žasnout. Tak je to – minulé léto zcvoklý alkoholem a letos, trochu cvokatí náboženstvím. Oči mu jen září. Starý brach je jako v ohni. Ale ať. Je mu to dopřáno, ať se chvástá. Důležité je, že můj gin přežije jeho kázání.

Ale kázání nepřicházelo. Stručně vyprávěl, jak přišli dva muži před soud a snažili se přesvědčit soudce, aby zastavil příkaz k jeho uvěznění. Pověděli mu o jednoduché náboženské ideji a praktickém programu uskutečnění. Začali s tím před dvěma měsíci a výsledek je zcela evidentní. Prostě to funguje.

Přišel, aby se se mnou rozdělil o svoji zkušenost, jestliže mám zájem. Byl jsem tím vším překvapený, ale zajímalo mě to. Měl jsem zájem samozřejmě. Ve své beznadějnosti jsem ho ani nemohl nemít. Jeho několikahodinová výpověď ve mně probouzela vzpomínky na dětství. Skoro jsem znova slyšel farářův hlas z poklidných nedělí. Hlavou mi probíhaly myšlenky o nabízené zdrženlivosti v pití - příslib, který jsem nikdy nepodepsal; dobrosrdečná nechuť mého dědy k některým návštěvníkům kostela a k jejich chování; jeho tvrzení o existenci nebeské hudby a jeho odpor ke kazatelům, kteří mu nařizovali, jak ji musí poslouchat; znovu jsem cítil svůj obdiv k jeho nebojácnosti vyslovovat tyto názory krátce před svou smrtí. Svíralo se mi hrdlo, když tyto vzpomínky vystupovaly z hloubi minulosti.

Znovu se mi oživil jeden válečný den ve Winchesterské katedrále a tehdy probuzený pocit.

Vždycky jsem věřil v určitou moc vyšší než jsem já. Mnohokrát jsem přemítal nad těmito věcmi. Nebyl jsem úplný ateista. Nenajde se mnoho těch, kteří skutečně jsou. Předpokládá to slepou víru v tvrzení, že vesmír vznikl z ničeho a bezcílně směřuje nikam. Moji intelektuální hrdinové, chemici, astronomové, dokonce i evolucionisté se zmiňují o nedozírných zákonech a nesmírných existujících silách. Navzdory odporujícím si znamením nebylo ve mně pochyb, že v pozadí všeho je mocná příčina a rytmus. Jak by mohlo existovat tolik přesných

a neměnných zákonitostí, nebýt vyšší inteligence? Jednoduše jsem věřil ve vesmírného ducha, který nezná čas, ani omezení. Ale to bylo tak vše, kam moje víra dosahovala.

S duchovními představiteli a světovými církvemi jsem se už dávno rozešel. Když hovořili o člověku a jeho vztahu k Bohu, který znamená lásku, nadlidskou moc a řídící sílu, stával jsem se popudlivým a moje mysl se těmito teoriím okamžitě uzavřela.

Krista jsem s jistotou považoval za velkého muže, kterého ti, co si ho přivlastňují, nenásledují tak, jak si on přál. Jeho morální učení jsem měl za vynikající. Ale co se mne týkalo, přivlastnil jsem si z něj jen to, co mně vyhovovalo a na ostatní jsem nebral zřetel.

Dělalo se mi špatně, když jsem pomyslel na všechny války, upalování a machinace způsobené náboženskými rozkoly. Vážně jsem pochyboval, jestli náboženství přineslo lidstvu více dobra než zla. Soudě podle toho, co jsem viděl v Evropě, a vůbec od té doby, zdálo se mi, že boží moc je v lidských záležitostech zanedbatelná a lidské bratrství krutý žert. Jestliže ďábel existuje, pak je asi pánem celého vesmíru, a nade mnou nepochybně.

Nicméně můj přítel tu seděl přede mnou a zcela bez obalu prohlásil, že Bůh pro něj udělal to, co by sám nedokázal. Jeho lidská vůle selhala, doktoři ho prohlásili za nevléčitelného. Společnost by se ho ráda zbavila. Stejně jako já připustil naprostou porážku. Potom se cítil jako by vstal z mrtvých, nenadále byl povznesen z lidského úpadku do úrovně takového života, o kterém se mu ani nezdálo.

Vzešla tato síla z něj? Samozřejmě, že ne. Síly měl asi tolik, kolik já v tomto momentě – žádnou.

To ze mne vyrazilo dech. Že by přece jenom měli lidé s náboženským přesvědčením pravdu? Byl jsem tu svědkem čehosi odehrávajícího se v lidském srdci a dokazující nemožné. V tu chvíli jsem pozměnil svůj názor na zázraky. Tady, přímo proti mně, seděl hotový zázrak. Hlásal velké poselství.

Bylo zřejmé, že můj přítel se zreorganizoval víc, než jenom vnitřně. Stál teď na jiné zemi, s kořeny pevně zapuštěnými v nové půdě.

Ale navzdory všemu ve mně zůstaly zbytky mých starých předsudků. I samo slovo Bůh ve mně probouzelo odpor. A kdykoli padla zmínka vztahující Boha osobně ke mně, tento pocit se zesílil. Mohl jsem přijmout koncepci Boha jakožto „tvořivé vesmírné inteligence“, „kosmické vědomí“, „ducha přírody“, ale myšlenku „pána nebes“, ať jeho panství oplývá láskou jak chce, jsem zavrhoval tak, jako ji zavrhovalo mnoho jiných, s nimiž jsem o tom hovořil.

Můj přítel přišel s něčím, co se mi tehdy zdálo neobvyklým návrhem: „Proč si nevybereš svoji vlastní koncepci Boha?“

Toto prohlášení na mne silně účinkovalo, jako by ten intelektuální ledovec, v jehož stínu jsem dosud žil, roztál. Konečně jsem stál ve skutečném světle.

Jediné, na čem záleželo, byla moje ochota věřit v moc vyšší než jsem já sám. To bylo vše, co se ode mne na začátku žádalo. Začal jsem si uvědomovat, že od této chvíle je možné začít růst. Na základech dobré vůle mohu vystavět to, co jsem viděl v mém příteli. Dokážu to? Rozhodně ano!

Tak jsem došel k přesvědčení, že Bůh má o nás, lidskou rasu, zájem, jestliže my to natolik vyžadujeme. Konečně jsem porozuměl, cítil a věřil. Šupiny pýchy a předsudků mi spadly z očí. Otevřel se mi nový svět.

Rozbřesklo se mi, když jsem si uvědomil skutečný význam mé zkušenosti z Winchesterské katedrály. Na malou chvíli jsem zatoužil po Bohu. Probudilo se ve mně pokorné přání, aby byl se mnou – a on přišel. Ale krátce na to byla má vědomost jeho přítomnosti zastřena lomozem okolního světa a především mým vnitřním ruchem. A tak tomu bylo od té doby. Jak jsem jen mohl být tak slepý!

V nemocnici jsem byl podroben poslední léčbě, což bylo moudré, neboť jsem měl příznaky deliria tremens. A tam jsem se také pokorně nabídl Bohu, jak jsem jej tehdy chápal, aby se mnou udělal, co chce. Bezvýhradně jsem se odevzdal do jeho opatrování a pod jeho kontrolu. Poprvé jsem si přiznal, že sám o sobě nic neznamenuji, že nejsem nikdo a že bez něj jsem ztracen. Bez milosti jsem se postavil tváří v tvář svým hříchům a byl ochoten je celé i s kořeny předat svému nově nalezenému Příteli. Od té doby jsem se nenapil.

Když mne navštívil můj bývalý spolužák, plně jsem ho obeznámil se svými problémy a vadami. Udělali jsme seznam lidí, kterým jsem ublížil nebo vůči kterým jsem cítil odpor. Byl jsem připraven je konfrontovat, přiznat jim svá provinění a zbavit se své kritičnosti vůči nim. Bylo na mně, abych napravil všechny křivdy podle svých nejlepších schopností a abych prověřil své myšlení pomocí nového uvědomění si Boha. Vše, co dosud mělo všední smysl, začalo nabývat smysl neobvyklý. Když jsem byl na pochybách, bylo jen potřeba si v tichosti sednout a žádat o oporu a instrukce, jak problémům čelit, v souhlase s Jeho vůlí. Nikdy se nemám modlit za sebe, jen s výjimkou, kdy by má prosba byla užitečná jiným. Pouze tehdy mohu očekávat vyslyšení a splnění, které by přišlo ve velkém měřítku.

Můj přítel přislíbil, že když toto vše skutečným, vstoupím do nového vztahu se svým Stvořitelem a získám základní životní prvky, v nichž najdu vyřešení všech svých problémů. Víra v boží moc, dostatek dobré vůle, poctivost, upřímnost a pokorná skromnost byly nezbytné základní požadavky k uspořádání a pečování o nový řád věcí.

Jednoduché, ale ne snadné. Odměna má svoji cenu. Egocentrismus musí být zničen. Otec Světla, který má neomezenou moc, musí převzít všechny mé záležitosti.

Tyto návrhy byly převratné a drastické; ale v momentě, kdy jsem je bezvýhradně přijal, měly elektrický účinek. Naplnil mě pocit vítězství spojený s pocitem klidu, míru a naprosté důvěry, jaké jsem doposud nepoznal. Cítil jsem se povznesen, jako by skrze mne vanul čistý vítr z vrcholku hor. Většinou dospělí lidé uvědomění Boha pozvolna, ale jeho vliv na mne byl náhlý a hluboký.

Na moment jsem byl poplašen a zavolal přítele doktora, aby mě ujistil, zda jsem se nezbláznil a když jsem začal vyprávět, poslouchal v úžasu.

Nakonec potřásl hlavou a řekl: „Něco se s tebou stalo, čemu nerozumím, ale ať je to cokoliv, drž se toho, protože horší než před tím to s tebou být nemůže“. Od té doby se on sám setkal s mnoha podobnými případy a ví, že jsou skutečné.

V době, kdy jsem se v nemocnici zotavoval, napadla mě myšlenka, kolik tisíc beznadějných alkoholiků by rádo poznalo to, co jsem já obdržel úplně zadarmo. Třeba bych mohl pomoci některým z nich a oni v důsledku toho budou nápomocni jiným.

Můj přítel zdůraznil absolutní nutnost uplatňovat tyto principy ve všech záležitostech. Zvláštní důraz kladl na závazné pravidlo zabývat se ostatními, tak jako to činil on se mnou. Víra bez skutků je marná, podotkl. Jaká to otřesná pravda pro každého alkoholika. Neboť jestliže nedokáže zdokonalit a rozšířit svůj duchovní život vlastním úsilím a sebeobětováním pro druhé, nebude ani schopen čelit zkouškám, které ho v budoucnu budou konfrontovat. Kdyby nepracoval s druhými, začal by bezpochyby znovu pít a pravděpodobně by na alkohol zemřel. Pak by samotná víra byla vskutku marná. A právě tak to je s námi alkoholiky.

Měl jsem svým způsobem štěstí. Příští rok a půl jsem dostával málo práce od svých starých obchodních partnerů, kteří zůstávali vůči mně skeptičtí, a tak jsme se spolu s ženou s velkým záparem oddali myšlence pomáhat jiným alkoholikům řešit jejich problémy.

V té době jsem se necítil nejlépe. Přicházely vlny sebelítosti – správný důvod, aby se člověk napil. Když potřeba pít byla tak tíživá, že nic jiného nezabíralo, tak jsem zjistil, že snaha pomoci jinému alkoholikovi mě vždy postavila zpátky na pevnou půdu. Častokrát jsem se v zoufalství navracel do své staré nemocnice, abych si tam pohovořil s těmi, s nimiž jsem sdílel společnou nemoc. Je až úžasné, jak tento proces funguje v době, kdy člověk neví jak dál.

Postupně jsme uzavírali mnohá přátelství, naše družba vzrůstala, přinášejíc nám báječný pocit jednoty. Měli jsme skutečnou radost ze života, a to i v dobách tlaku a obtíží. Viděl jsem stovky rodin, které si vybraly tuto cestu jako definitivní. Viděl jsem, jak se upravily ty nejnemožnější domácí sváry a urovnaly hádky a rozhořčení všeho druhu. Viděl jsem krajní případy pacientů, kteří se po navrácení z léčeben znovu uchytili ve svém soukromém i společenském životě. Odborníci získali zpět svá postavení a stěží by se našla nějaká nesnáz

a trápení, které mezi námi nebylo překonáno. V jednom ze západních měst a jeho okolí je nás a našich rodin na tisíc. Scházíme se často, aby nováčci mohli nalézt tu pospolitost, kterou vyhledávají. Na těchto neformálních schůzkách bývá účast 50 – 200 osob. Rozrůstáme se co do počtu i síly.

Alkoholik je ve svém opilství neradostné stvoření. Náš zápas s nimi je střídavě namáhavý, komický a tragický. Jeden ubožák spáchal sebevraždu přímo v mém domě. Nemohl nebo nechtěl přijmout náš způsob života.

Avšak přes veškerou vážnost celého problému máme spoustu legrace. Předpokládám, že by někteří byli pohoršení naší zdánlivou lehkomyšlností a světáctvím. Ale pod touto rouškou vězí smrtelná vážnost. Víra musí působit skrz naskrz, dvacet čtyři hodin denně, nebo zahyneme.

Většina z nás dojde k přesvědčení, že už není potřeba hledat dál námi vysněný ráj, neboť ten je s námi právě zde a v tomto okamžiku. Prostá řeč mého přítele, tehdy v kuchyni, se každým dnem rozmnožuje a přináší mír na zemi a dobrou vůli všem.²¹

Bill W., spoluzakladatel AA, zemřel 24.1.1971

4. 2 Spiritualita AA, 12 kroků²²

Těchto dvanáct vyznání je v písemné podobě viditelně umístěno v místnosti, kde probíhá setkání AA a jsou společně na konci setkání společně nahlas čtena.

1. Přiznali jsme svoji bezmocnost nad alkoholem – naše životy začaly být neovladatelné.
2. Dospěli jsme k víře, že síla větší než naše může obnovit naše duševní zdraví.
3. Rozhodli jsme se předat svoji vůli a svůj život do péče Boha, tak jak ho my sami chápeme.
4. Provedli jsme důkladnou a nebojácnou morální inventuru sami sebe.
5. Přiznali jsme Bohu, sami sobě a jiné lidské bytosti přesnou povahu svých chyb.
6. Byli jsme zcela povolní k tomu, aby Bůh odstranil všechny tyto naše charakterové vady.
7. Pokorně jsme ho požádali, aby naše nedostatky odstranil.
8. Sepsali jsme listinu lidí, kterým jsme ublížili a kterým to chceme nahradit.
9. Rozhodli jsme se provést tyto nápravy ve všech případech, kdy situace dovolí, s výjimkou kdy toto počínání by jim nebo jiným uškodilo.

---

²¹ AA, Anonymní Alkoholici, *Příběh o tom, jak se tisíce mužů a žen vyléčilo z alkoholismu*. New York . Česká verze. Alcoholic Anonymus World Service Inc. 1989, str. 10 - 19

²² Tamtéž str. 66 - 69

10. Pokračovali jsme v provádění osobní inventury a když jsme chybovali, pohotově jsme se přiznali.

11. Pomocí modlitby a meditace jsme zdokonalovali svůj vědomý styk s Bohem, jak jsme ho chápali my a modlili se pouze za to, aby se nám dostalo poznání jeho vůle a síly ji uskutečnit.

12. Výsledkem těchto kroků bylo, že jsme se spirituálně probudili a v důsledku toho jsme projevíli snahu předávat toto poselství ostatním alkoholikům a uplatňovat tyto principy ve všech našich záležitostech.

4.3 Reflexe spirituality AA:

Protože jsem měl možnost srovnání, myslím si, že je podstatný rozdíl mezi skupinami AA ve Spojených státech a mezi obdobnými skupinami v České republice. Ve USA se, alespoň tam, kde jsem byl, jednalo o skutečně křesťanskou skupinu. Sponzor, což je výraz pro někoho, kdo se stará o druhého, obvykle méně zkušeného „anonymního alkoholika“, je člověkem, který se za svého svěřence opravdu modlí. Příběhy, které se tam vyprávěly, byly o Ježíši Kristu, Bohu Otci a Duchu svatém. V ČR jsou tyto skupiny pouhou karikaturou toho, co jsem zažil v Texasu. Tím nechci tvrdit, že všechny skupiny AA ve Státech jsou takové jako ty na Jihu. Myslím, že AA ve velkých městských aglomeracích, jako New York City nebo Los Angeles, by mě korigovali v mém pohledu na AA v USA. V ČR je ale vidět úporná snaha AA nezadat si s tradičním křesťanstvím. Tedy upřímnou vírou v Ježíše Krista jako Spasitele a Toho, který zahlazuje, odpouští a přijímá člověka takového, jaký je. V ČR je koncepce Boha, praktikovaná ve skupinách AA, jakási Vyšší Síla, Vesmírná Inteligence a ne tedy Osoba. Nejedná se většinou o personální vztah ke Stvořiteli, ale je tady zdůrazňovaný akcent „boha, jak ho chápeme my“. Myslím si, že zde je příčina nízké efektivity AA například v Plzni. Jako ne úplně pozitivní vidím i proklamaci v úvodním pozdravu před každým vystoupením člena skupiny: „Ahoj! Jmenuji se XY a jsem alkoholik“. Jedná se o vážné negativní vyznávání o sobě samém. Bůh je ten, který tvoří nové. Tento člen skupiny AA prostě už alkoholik není. Byl, musí si dávat pozor, ale už nepije. Přes určitou nedůvěru k této koncepci, uznávám, že se ale jedná co do počtu o největší aktivitu používající spiritualitu (původně křesťanskou a proto stále fungující) k terapii vedoucí k trvalé abstinenci. Pravděpodobně se závislost převádí na skupinu, což ale nejde asi zobecňovat.

4.4 Reflexe klíčového příběhu číslo 1

Důležité je, že si AA uvědomují, že ani jeden z nich není schopen dodržovat svoje principy úplně perfektně. Cílem je, že chtějí růst po duchovních liniích. Principy, které sepsali do tzv. Modré knihy²³, se staly vodítkem jejich vývoje. V ní uvedený popis alkoholika, kapitola pro agnostiky a osobní příběhy vyjasnily tři naléhavé myšlenky:

- Jako alkoholici neuměli zvládnout své životy.
- Z jejich alkoholismu nemohla pravděpodobně zbavit žádná lidská síla.
- Bůh je toho schopen, je-li o to žádán.

První předpoklad je, že došli k přesvědčení, že jakýkoliv život řízený vlastní vůlí se těžko dá považovat za úspěch. Na tomto základě se téměř stále potýkali s něčím nebo s někým, navzdory tomu, že jejich pohnutky byly správné. Většina lidí se snaží žít s pomocí vlastní síly. Každý je jako herec²⁴, který chce režírovat celé představení a do nekonečna se pokouší aranžovat osvětlení, scénu, balet a ostatní herce tak, aby to vyhovovalo jemu. Co se obvykle stane? Představení se dost dobře nevyvede. A tak režisér začne uvažovat, že život k němu není spravedlivý. Rozhodne se snažit se ještě víc. V následující příhodné situaci se ukáže ještě náročnější, nebo benevolentnější, podle toho, co situace vyžaduje. Přesto všechno mu hra nevyhovuje. A i když do jisté míry své chyby přizná, je mu jasné, že ostatní nesou vinu větší. Stane se rozhořčeným, plným zloby a sebelítosti. Náš režisér a herec v jedné osobě je egocentrikem zaměřeným sám na sebe, jak to dnešní lidé s oblibou nazývají. Podobá se obchodníku v důchodu, který se v zimě povaluje u moře a stěžuje si na stávající poměry; nebo duchovnímu, který vzdychá nad hříchy 21. století; či politikům a reformátorům, kteří spřádají utopické sny o tom, jak by svět byl nádherný, kdyby se jen ostatní chovali tak, jak mají; kasaři, který má dojem, že mu společnost křivdí, on je přece umělec; a alkoholikovi, který všechno ztratil a je přinucen být pod zámekem. Sobectví – egocentričnost! Neměli bychom to spíše pojmenovat jako hřích? Tam je, podle AA, kořen problémů. AA jsou přesvědčeni, že tvůrci problémů jsou v podstatě oni sami. Alkoholik je, ačkoli si to snadno nepřizná, krajním příkladem, kdy se umíněnost vymkne veškeré kontrole. Zbavit se svého sobectví, to je předpoklad k tomu, aby nezahynul. Toto mu má umožnit Bůh, tak jak on Ho chápe. Zdá se takřka nemožné zbavit se svého já bez Jeho pomoci. Mnozí z nich měli spoustu morálních a filosofických zásad, ale navzdory snaze se podle nich nedokázali chovat. Přání oslabit svou egocentričnost pomocí silné vůle nepřineslo výsledky. Museli požádat

---

²³ AA, Anonymní Alkoholici, *Příběh o tom, jak se tisíce mužů a žen vyléčilo z alkoholismu*. New York. Česká verze. Alcoholic Anonymus World Service Inc. 1989

²⁴ BERNE, E., *Jak si lidé hrají*. Praha : Svoboda, 1970, str. 80 - 83

o pomoc Boha. Toto byl jediný způsob. Za prvé si sami museli přestat hrát na boha. Dále bylo nutné se rozhodnout, že Bůh se od nynějška stane režisérem jejich životního dramatu. On je vedoucí činitel, oni jen jeho zprostředkovatelé. On je Otcem, oni jeho děti. Toto pojetí bylo klíčovým kamenem brány, kterou prošli za novou svobodou.

Přistoupili k dalšímu kroku. Promluvili ke Stvořiteli, jak ho oni jednotlivě chápou: „Bože, nabízím se ti, abys se mnou činil, jak žádáš. Zbav mne područí mého JÁ, abych byl lépe schopen vykonávat tvoji vůli. Odstraň mé obtíže, aby vítězství nad nimi bylo svědectvím těm, kterým bych mohl být tvou mocí, láskou a životní cestou nápomocen. Děj se vždy podle tvé vůle!“ Než podnikli tento krok, předem museli rozvážit, zda jsou konečně připraveni odevzdat se do jeho péče. To sice vypadá na první pohled jako křesťanská konverze, ale když se modlí: „Nejvyšší Sílo Kosmu. . . .“ tak, vidíme, že se o křesťanství nejedná.

Co je smyslem?

Cituji jednoho ze zakladatelů AA: „*Je střízlivost vše, co bychom měli očekávat od duchovního probuzení? Není, je pouhým začátkem, je to pouze první dar počátečního probuzení. Máme-li dostat více darů, musí naše probouzení pokračovat. Pokračuje-li, zjistíme, že kousek po kousku dokážeme vyměnit starý život, který ani nebyl životem za život nový, který je životem v jakýchkoliv podmínkách.*“²⁵

Bill W. – AA Grapevine

5 Centrum VÉRITÉ

Centrum VÉRITÉ si klade za cíl přispět k oživení snahy člověka při hledání pravdy a konání dobra. Některé činnosti jsou určeny hlavně pro křesťansky založené lidi, jiné pro lidi, kterým je dosud tato oblast poznání vzdálena. K prvořadým aktivitám Centra VÉRITÉ patří šíření informací o mariánských zjeveních v Medžugorji, která oživila víru miliónů lidí a přivedla mnohé ke Kristu. Katolická církev tato zjevení průběžně sleduje. Jugoslávská biskupská konference se v roce 1991 vyjádřila v tom smyslu, že zjevení jsou v souladu s učením katolické církve a jsou velkým přínosem pro duchovní život. Jan Pavel II. se rovněž několikrát kladně vyjádřil o těchto zjeveních.²⁶

---

²⁵ Tento citát je ve všech publikacích dostupných v českém jazyce

²⁶ Centrum VÉRITÉ [online]. Praha: Centrum VERITE, [cit. 2007-03-15]. Dostupné na WWW: <<http://www.verite.cz>>.

Centrum VÉRITÉ chce rovněž přinášet informace i o dalších zejména soudobých mariánských a nemariánských zjeveních. Tradičně organizuje poutě do Medžugorje. Důležitou součástí činnosti Centra VÉRITÉ jsou publikace (knižní a časopisecké, audiozáznamy a videozáznamy), týkající se léčení závislosti v Komunitě Cenacolo založené sestrou Elvírou. Návštěvníci Medžugorje jsou při setkání se členy Komunity překvapeni tím, že tito lidé, kteří třeba před třemi roky ještě kradli, lhali, loupili, žili nemravným životem, byli ve vězení, zničili své rodiny, jsou nyní na lepší duchovní úrovni než mnozí lidé, kteří chodí desítky roků do kostela.

5.1 Komunita sestry Elvíry

Komunita Cenacolo pro léčení závislostí byla založena sestrou Elvírou v Saluzzu v Itálii v roce 1983. Po návštěvě sestry Elvíry v Medžugorii v letech 1984 a 1985 byly snahy vybudovat komunitu i na tomto zvláštním místě a převzít do komunity některé poznatky z tohoto místa. Do konce roku 2000 bylo vybudováno na 30 Komunit sestry Elvíry v různých zemích (USA, Brazílie, Mexiko, Itálie, Francie, Rakousko, Chorvatsko, Bosna-Hercegovina, Irsko a Polsko).

Před založením komunity se sestra Elvíra zabývala sedm let velmi nízkou úspěšností léčení závislosti v dosavadních institucích. Došla k zásadnímu závěru, že závislý není v podstatě nemocen, a proto nemůže být léčen medikamenty. Aby byl zbaven závislosti, je „pouze“ nutné, aby se naučil správně žít. A k tomu musí mít pevný důvod. Tím je pochopení smyslu života, ve kterém má svůj význam pojetí Boha.

Do komunit Cenacolo (večeřadlo), založených sestrou Elvírou, vstupují v podstatě ateisté. Ale prostředí upřímné lásky a otevřenosti změní tyto lidi. Nejsilnějším zážitkem pro nového člena komunity je žít s dřívějším narkomanem, který je po roce pobytu změněn a má radost ze života. Jednotlivé komunity vedou bez výjimky pouze lidé vyléčení ze závislosti. Proměna člověka trvá několik roků. Lidé odcházející z komunity Cenacolo jsou nejen charakterní a pevní lidé, ale naučí se různé práce a mohou rozvinout svůj talent. Cílem komunity Cenacolo je vychovat všestranně kvalitního člověka. Sklon k drogové závislosti je údajně odstraněn jako vedlejší vliv. Do komunity Cenacolo přicházejí i lidé, kteří nebrali drogy a chtějí se naučit dobře žít, a tím získat radost ze života.

5.2 Vstup do komunity Cenacolo

Protože Komunita sestry Elvíry není v ČR, je v této kapitole popsána možnost nastoupení do komunity z ČR. Vstup do komunity Cenacolo se v Itálii a Chorvatsku uskutečňuje pomocí

kolokvií. V různých centrech se scházejí zájemci o léčení s uzdravenými narkomany a rodiče narkomanů s rodiči uzdravených narkomanů. Tyto pohovory se uskutečňují každých čtrnáct dnů. Po několika setkáních může adept vstoupit do komunity. V České republice se vstup uskutečňuje přes Centrum VÉRITÉ. Je potřebný pohovor s narkomanem a též s jeho rodiči. Při takovém setkání dostane narkoman též publikace se svědectvím o léčení v komunitě, je mu vysvětlena podstata léčení, jsou mu zapůjčeny videokazety z prostředí komunit Cenacolo a je mu umožněna cesta do Medžugorje, kde se setká s komunitou, eventuálně pohovoří i s léčenými Čechy. Potom se definitivně rozhodne pro vstup do komunity, který je zprostředkován v krátké době. V případě vhodnosti (podpora, motivace ke změně) je poskytnut kontakt na české rodiče léčených lidí.

5.3 Klíčový příběh číslo 2²⁷

Dobrý den všem. Vítejte na Poli života. Jmenuji se Džany. V komunitě jsem dva a půl roku. Budu vám vyprávět o naší komunitě.. Tato komunita byla založena před patnácti roky. Založila ji sestra Elvíra. Sestra Elvíra nejdříve pracovala v jedné mateřské školce s dětmi a již tehdy cítila, že by měla nabídnout pomoc těm, kteří ji nejvíce potřebují. Již tehdy dávala bezdomovcům a zločincům něco teplého k jídlu a místo, kde by mohli spát. Cítila povolání, aby dělala ještě něco víc.

V jednom místě blízko Turína, jmenuje se Saluzzo, jí nabídli starý dům. Ona tu nabídku přijala oběma rukama a ti, co přicházeli jako první, byli bezdomovci, prostitutky, alkoholici, narkomané. Byl to starý rozpadající se dům. Byl celý v nepořádku. Hned od počátku se společně snažili dát tu zříceninu do pořádku, vše vyklidit, vyčistit, opravit, ...

V Itálii je zákon, že taková komunita může na hlavu jednoho svého člena dostat určitou částku peněz každý den. Ale ona to nechtěla přijmout.

Když mi Bůh dává to přání, abych něco takového dělala, řekla, pak mi dá také prostředky, abych to mohla dělat. A tak ani ti chlapani, kteří přicházeli do toho domu do společenství, nemuseli nic platit za svůj pobyt. Tak se svěřila Boží prozřetelnosti. Zpočátku to bylo skutečně těžké. Protože když sedláci kolem bydlicí viděli takovou skupinu bezdomovců, povalečů, zločinců, alkoholiků, nepřijímali to jaksi s důvěrou.

Zpočátku to tedy bylo tvrdé, ale pomalu i oni začali důvěřovat tomu, co sestra Elvíra chtěla vytvořit. Pomalu začala nacházet první projevy Boží prozřetelnosti. Začínala nacházet u vrat,

---

²⁷ Jedná se o původní verzi příběhu, který byl umístěn na oficiálních stránkách webových stránkách Centra Vérité, ČR. Centrum VÉRITÉ [online]. Praha: Centrum VERITE, [cit. 2007-03-15]. Dostupné na WWW: <<http://www.verite.cz>>/Léčení závislostí/Svědectví členů Cenacolo

co potřebovala. Trochu cukru, trochu mouky, nějaké šatstvo, co jim ze sousedních domů přinášeli. A tak to pokračovalo dál a za těch patnáct let ji Boží prozřetelnost nezklamala. Bylo mnoho chvil, kdy nás Boží prozřetelnost vystavila zkoušce, ale nikdy nás nezklamala. Tak dnes po patnácti letech máme osmnáct domů po celém světě. Jeden je zde v Medžugorji, jeden v Lurdech, jeden ve Splitu, další v Brazílii - ten je pro malé děti. Ostatní domy jsou v Itálii. V posledních měsících minulého roku komunita otevřela tři domy pro dívky. Domy nejsou jen pro narkomany, ale pro všechny, kteří potřebují pomoc, a stejně tak ty ženské domy nejsou jen pro narkomanky, ale dívky, snoubenky, ženy narkomanů a pro všechny, které chtějí změnit život. Tak společně vytváříme život v komunitě.

Dnes je nás všech celkem 400. Jsme z celého světa: Američané, Brazilci, Chorvati, Srbové, Italové, Češi, Slováci, všechny národnosti. V komunitě neděláme nic speciálního, abychom se dostali z drog. Všichni, co jsme vstoupili do komunity, jsme se přesvědčili, že droga opravdu není problém. Došli jsme k názoru, že droga je jenom plod špatného života. Tedy tato komunita je školou života.

V komunitě se učíme, co jsou skutečné životní hodnoty, učíme se žít pravé hodnoty života. To jsme neměli venku možnost se naučit. My se tedy učíme žít a náš den je velmi prostý. Řeknu vám, jak probíhá.

Ráno vstáváme v šest hodin a den začíná růžencem v kapli. Potom čteme z evangelia slovo Boží. Potom chlapec, který je přečetl, slovo Boží komentuje, potom ostatní mají možnost mluvit o tom, co mají v sobě. To je velmi důležitá, možná nejdůležitější chvíle v komunitě. Tuto chvíli prožíváme v kapli. Protože mluvíme o tom, co pociťujeme ve svém nitru. Proč je to důležité?

Protože například já jsem si myslel, když jsem vstupoval do komunity, že droga je můj problém, a za krátkou dobu zde jsem pochopil něco jiného. Dostal jsem se s drogou do krize - a to je důvod, proč jsem přišel do komunity. Tady jsem proto při vstupu dostal k sobě anděla strážného. To je chlapec, který je zde déle. On byl stále při mně. Čtyřicet hodin denně byl stále se mnou. Víte, než jsem vstoupil do komunity, když jsem byl venku, byl jsem velmi málo disciplinovaný, dělal jsem si prostě, co jsem chtěl. Nebyl nikdo, kdo by mi něco poroučel. A když jsem přišel do komunity, viděl jsem, že tady nemáme televizi, nemáme rádio, nemáme noviny, nemáme dívky, nemáme alkohol, nemáme kouření. Nemáme svobodu, abychom si vyšli ven, koupili něco v hospodě a zase se vrátili zpátky.

Chlapec tady nachází mnoho důvodů, aby se vrátil zpět do toho světa, ze kterého přišel, a když jsem navíc viděl, jak se tady chlapci modlí v komunitě, tak jsem si říkal: To jsou všichni blázni, co já tady mám dělat? Ten starší chlapec, který byl stále se mnou, mi vyprávěl, že když jsem byl venku, že jsem měl všechny ty věci a přesto jsem bral drogu,

že jsem nebyl šťastný a že kdybych byl venku, zase bych bral drogu. A tak byl stále se mnou a poučoval mě. Když jsem šel na záchod, on byl se mnou a to mi trochu vadilo. Cítil jsem se jako malé dítě. A když jsem se v noci probouzel, protože jsem byl v abstinenční krizi po heroinu, otevřel jsem oči a viděl jsem, on je zase tady. Milionkrát za den jsem ho chtěl někam poslat, ... prostě jdi pryč, a on to bral s úsměvem, a i to mi na něm vadilo. A tak to šlo den za dnem a já jsem se pomalu dostal z krize a pak jsem mu byl strašně vděčný, že mi pomohl, abych neodešel z komunity.

Ptal jsem se ho, proč mi to všechno dělal, kdo ho platí, kdo ho nutí, proč to všechno dělá? A pak jsem pochopil, že prvně v životě mám skutečného přítele, který pro mne něco dělá bez osobních zájmů, který to dělá jen pro moje dobro. A tato láska, toto přátelství zůstává v komunitě.

My tady v komunitě nemáme ani lékaře, ani psychology, žádné terapeuty, tady všechno pochází z toho přátelství. Když je někdo v krizi, tak na krizi se neumírá, umírá se na drogu. A tak přes den je potřeba pracovat trochu víc, aby se člověk unavil a mohl v noci lépe spát. To prospívá více než nějaké tabletky na spaní. A tak jsem zůstal v komunitě. Tady v komunitě se učíme přát dobro jedni druhým. Každé období v komunitě od tebe něco žádá. Teď po dvou a půl letech, co jsem v komunitě, zase musím být sám tím, který je s novým chlapcem, apolykat všechny urážky, které říká. Nyní já musím být tím, který musí odplácet úsměvem, když se mu něco nelíbí a bouří se. A tak ve mně narůstá trpělivost. A tak poznávám, že když někomu chci přát dobro a lásku, tak s ním musím také trpět. A učím se i, co je to láska. Že to není jen postel a sex. Učím se, že přátelství a láska - to je něco jiného.

Kdo nedělá jen gesta, ale skutečně se umí obětovat pro druhého, ten se cítí být v nitru naplněn a ne prázdný. Poprvé v životě jsem skutečně šťastný.

Prvně se cítím opravdu šťastný, přestože nemám vůbec ty materiální věci, které jsem vyhledával a vyžadoval za těch dvaadvacet let, co jsem žil venku. Když jsem byl v rodině, nikdy jsem necítil opravdové přátelství. A když jsem hledal nějaké radosti, vždycky jsem je hledal kolem sebe a odcházel jsem z domu. Hledal jsem na diskotékách, hledal jsem v různých klamných věcech. Býval jsem venku celou noc. Chodil jsem s dívkami. Střídal jsem dívky, a tak jsem se dostal až k drogám.

Tady v komunitě se skutečně učíme žít. Učíme se přát dobro jedni druhým, a to skutečným, pravým způsobem. Učíme se trpět jedni pro druhé. Tady se rodí pravé přátelství. Pomáháme si a říkáme pravdu jedni druhým. Říkat pravdu má velikou cenu. Co já vím, je často velmi těžké přijmout pravdu. Je těžké také někomu říci pravdu. Ale právě to se učíme, říkat pravdu a přijmout pravdu a ne žít s nějakými maskami, ale žít realitu takovou, jaká je.

Jak jsem řekl, je mnoho věcí, které tady v komunitě nemáme, ale poprvé v životě se cítím být šťastný.

Nyní budu pokračovat v tom, jak probíhá náš den: tedy z kaple jdeme pracovat. Každý má své pracovní místo. To znamená, jedna skupina pracuje u pily, druhá v truhlářské dílně, další pečou chleba, další uklízí dům ... A po určité době se vždy měníme. Vše, co vidíte, jsme udělali vlastníma rukama. Víte, droga si nevybírá mezi chudými ani bohatými, a tak jsme my tady nejrůznější lidé. Jsou tady dělníci, technici, zločinci, nevzdělaní i vzdělaní lidé ... A tak se jedni od druhých učíme, co jsme dříve uměli dělat.

Po poledni je oběd a při něm se všichni sejdeme, posadíme se za stůl jako nějaká velká rodina. V naší rodině se to nikdy nedělo, abychom se sešli všichni k obědu. Otec jedl ve dvanáct, matka v jednu, bratři teprve přijdou ... A když jsme někdy byli všichni pohromadě, tak byla zapnutá televize a všichni jsme se dívali na televizi a nikdo se nepodíval na druhého. A já jsem nevěděl, jak žije můj bratr, jaké má problémy, co můj otec, jaké má starosti, a oni nevěděli o mně. Já jsem věděl, že máme televizi, a když byla zapnutá, tak muselo být ticho a všichni se dívali na televizi.

A teď když se sejdeme do jídelny, tak je tam rušno, že ani dobře neslyším toho, co sedí proti mně. A všechny ty věci, jak jsem říkal, že je nemáme, všechny je nechala dát pryč sestra Elvíra. Nic takového v komunitě nepovolila. Na začátku, když komunita začínala, tak tady všechny ty věci byly. Bylo možno trochu se napít vína, byly cigarety, bylo rádio, byla televize ... Ale pomalu ti chlapci, kteří byli v komunitě, sami navrhovali sestře Elvíře, aby je dala pryč z našeho života, že nejsou potřeba k tomu, abychom změnili svůj život. Jakmile jsme odstranili všechny tyto věci, stali jsme otevřenější pro skutečné hodnoty života. Televizi jsme dali pryč, a tím jsme se mohli více věnovat dialogu. Dialog je velmi důležitý v životě. Zvláště v rodině je velmi důležitý.

Odpoledne pracujeme přibližně do šesti hodin, občerstvíme se, umyjeme a jdeme do kaple na modlitbu, a je opět chvíle pro rozhovor. Během odpoledne se při práci také modlíme druhou část růžence. Potom večer v kapli se nejdříve pomodlíme třetí část růžence, zase čteme evangelium a potom ho komentujeme a mluvíme o tom, co jsme prožili během dne. Jdeme na večeri.

A potom máme volný čas, který můžeme využít na vyprání prádla; pereme si ručně. Nebo si můžeme s druhým popovídat. Je nás tady sedmdesát a stává se, že během dne má jeden s druhým nějaký spor, protože každý má svůj názor na věc. Tak s ním potom zvlášť mluvíme. Využijeme tedy ten čas, abychom si popovídali, a potom za nějakou dobu jdeme do postele.

5.4 Spiritualita Komunity sestry Elvíry

Komunity sestry Elvíry patří mezi svépomocné komunity lidí usilujících původně o abstinenci a postupně, délkou pobytu, o duchovní probuzení v kontextu ŘKC. Jedinou podmínkou přijetí je touha změnit svůj život. Důraz je kladen na důsledné vytváření vzájemného soužití, tedy komunity. Komunity sestry Elvíry jsou pevně integrované do ŘKC, opírají se o stejné teologické důrazy a liturgii. Finanční prostředky na svoji činnost získává komunita z vlastních zdrojů, kterými jsou dobrovolné příspěvky, sponzorské dary a podpora z církve. Prvotním účelem komunity je integrace do společenství. K tomu slouží tzv. andělé, viz klíčový příběh číslo 2. Program Komunity sestry Elvíry nezahrnuje žádnou kvalifikovanou odbornou pomoc, přesto zůstává dlouhá desetiletí jedním z nejefektivnějších programů pro nalezení spirituálního probuzení, křesťanské konverze a stabilizace absolventů.

5.5 Reflexe spirituality Komunity sestry Elvíry

Program používá necíleně principy křesťanské terapeutické komunity - ranní setkávání na modlitbách, sdílení nad Božím slovem a následnou reflexi. Večer jde v zásadě o to samé a hodnotí se uplynulý den. Další skupinová aktivita je společný oběd, který posiluje pocit sounáležitosti. Princip „anděla“ je vlastně užití individuálního spirituálního a nutně terapeutického působení „ex-usera“, anděla, který plní i motivační funkci, stejně tak jako individuální prevenci relapsu. Základním přístupem ke klientovi je východisko: „že závislý není v podstatě nemocen, a proto nemůže být léčen medikamenty. Aby byl zbaven závislosti, je pouze nutné, aby se naučil správně žít“²⁸. K tomu musí mít pevný důvod. Tím je pochopení smyslu života, ve kterém má svůj význam pojetí Boha. To ukazuje na kognitivně – behaviorální model terapie postavený na dynamice duchovního probuzení. Proto se zdá být tříletý pobyt v komunitě pochopitelný.²⁹

5.6 Reflexe klíčového příběhu číslo 2

Objevují se zde podobné prvky, které nalzáme i v předcházejícím programu AA. Jedná se v zásadě o svépomocný program. Na prvním místě je nutné přiznání vlastní bezmocnosti nad svými životy, když začaly být neovladatelné. Lidé z komunity dospěli k víře, že Bůh a komunita může obnovit jejich duševní zdraví. Rozhodli se předat svoji vůli a svůj život do péče Boží prozřetelnosti. Byli zcela otevřeni tomu, aby Bůh odstranil všechny jejich charakterové vady. Požádali ho o proměnu. Pomocí modlitby růžence a meditace

---

²⁸ Viz. 5 Komunita sestry Elvíry

²⁹ Obecně uznávaná délka pobytu v terapeutické komunitě je jeden rok, u alkoholiků méně.

zdokonalovali svůj osobní vztah s Bohem. Výsledkem bylo, že se spirituálně probudili a v důsledku toho projevíli snahu pomáhat jako členové komunity komunitě a jako „andělé“ i nově příchozím.

6 Teen Challenge³⁰

Teen Challenge (TC) bylo založeno v padesátých letech ve Spojených státech křesťanským duchovním, Davidem Wilkersonem, jako odpověď na šířící se násilí a nástup drog ve velkých městských aglomeracích. Za padesát let se činnost této organizace rozšířila po celém světě. V Severní Americe je na tři sta rezidenčních léčebně-resocializačních programů. V Evropě bylo založeno TC EurAsia před 35 lety v Holandsku. Ve starých spolkových zemích Německa je TC etablováno 30 let. V ČR bylo TC založeno v roce 1994 prostřednictvím Národní kanceláře TC.

Poslání TC vyjadřuje nejlépe tato věta: Přinášet evangelium závislým lidem a navrhnout jim jako řešení jejich problému princip učednictví - v tomto procesu jim napomáhat až do chvíle, kdy člověk může fungovat jako křesťan ve společnosti a umí aplikovat duchovně motivované biblické principy do rodiny, místního sboru, vybraného zaměstnání a celkově do společnosti.

6.1 Teen Challenge Plzeň – komplexní, strukturovaný dlouhodobý program

Teen Challenge Plzeň začalo vyvíjet činnost jako jedno z pracovišť TC v ČR v roce 1994. V Plzni tým vznikla první nestátní organizace s koncepcí a strategií směřující k řešení drogové problematiky. Jako pozitivní se jeví v časovém odstupu skutečnost, že TC Plzeň od samého počátku využívalo k realizaci svých cílů značné dobrovolnické základny členů církve a práce ex-userů, kteří se postupně profesionalizovali. Snaha o lepší organizaci práce, možnost lepšího finančního zabezpečení a personální důvody vyvolaly v roce 1997 změnu statutu organizace ve sdružení právnických osob. Sdružení právnických osob Teen Challenge Plzeň bylo založeno Národní kanceláří TC v ČR a Diakonií Evangelické církve metodistické. Po několikaleté přípravě byla v roce 1998 otevřena křesťanská terapeutická komunita pro závislé muže v Černošíně nedaleko Stříbra. Vznik této komunity byl vyvolán akutní potřebou zařízení tohoto typu v oblasti Plzeňska. V roce 2005 byla tato komunita přestěhována do vhodnějšího areálu bývalé hájovny v Litohlavech u Rokycan, což je asi 15 minut jízdy autem z Plzně. V roce 1998 bylo započato s poskytováním

---

³⁰ Archiv autora. Jedná se texty týkající se historie a popisující činnost Teen Challenge Plzeň

postresocializační podpory absolventům programu. Jednalo se o možnost bydlení v bytě, pro tento účel zřízeném. V roce 1999 Magistrát města Plzně (MmP) nabídl formou zápůjčky prázdný objekt bývalé mateřské školky, v Plzni - Božkově k využití pro program Střediska následné péče – Chráněné bydlení.

Program TCP zahrnuje komplexní pomoc lidem s problémem závislosti a dalšími problémy, které ovládají jejich život, a to od prvního kontaktu až po následnou péči. Garantem této práce v ČR je Národní rada a Národní ředitel TC v ČR. TCP je postaveno na evangelických základech jako práce církve, TCP je členem Diakonie Evangelické církve metodistické, členem Asociace nestátních organizací (A.N.O.), což je profesní organizace sdružující protidrogová zařízení v ČR.

Záměrem TCP je pomoci lidem s primárním i sekundárním poškozením a negativními jevy, které jsou spojené s užíváním legálních i ilegálních drog. Primární poškození jsou vnímána jako příčiny vzniku závislosti (traumata z dětství a dospívání, nefunkční rodinné vztahy, krize identity, nedostatečná osobnostní zralost, problémy v socializačním vývoji, atd.). Sekundární poškození jsou jevy, které vznikly během drogové kariéry klienta (např. fyzická a psychická újma na zdraví, trestná činnost, atd.)

TCP lze také charakterizovat jako program usilující vytvořit co nejpříznivější podmínky pro uzdravu klientů, jejichž život je ovládán problémy, nejčastěji závislostí. TCP pomáhá lidem stát se duševně zdravými, citově vyváženými, sociálně zaopatřenými, fyzicky funkčními a duchovně živými. Tento široký přístup pomáhá závislým lidem odhalit a řešit všechny jejich problémy, nejen odstranit problém drogové závislosti.

5.6 Klíčový příběh číslo 3³¹

Jmenuji se Jarda a je mi 29 let. Narodil a vyrostl jsem v Příbrami. Od mých 15 let byl můj život plný alkoholu a rockových zábav. Drogy byly až do mých 21 let pouze okolo mne. Vše začalo pervitinem, pokračovalo LSD, toxickými houbami, opiáty, léky atd. Přibližně po 4 letech jsem dokázal zničit vše, co jsem do té doby vybudoval. Přestal jsem pracovat, začal krást a podvádět. V této době začaly 2 roky hospitalizací v PL, pobyty na ARO, kde jsem skončil vždy po předávkování, na hranici přežití. Díky Bohu jsem nezemřel a v roce 1999 jsem získal v PL Dobřany kontakt na TEEN CHALLENGE PLZEŇ. V léčebně mě kontaktovali pracovníci TC Plzeň. Po pár dnech jsem mohl nastoupit do křesťanské

---

³¹ Archiv autora. Rukopis psaný Jardou a jeho ženou

terapeutické komunity. Ovšem na základě zatykače jsem byl zatčen a měl jsem jít do vězení. Prožíval jsem hroznou beznaděj. Zlomený a bez pýchy – to byla ta správná chvíle, kdy Bůh mohl až k mému srdci. Dal jsem mu svůj život. Dostal jsem od Něj milost a podmínku, již třetí, od soudkyně. Středisko jsem úspěšně dokončil v prosinci 2000 a nastoupil na Chráněné bydlení – Středisko následné péče v Plzni. Během týdne jsem si našel zaměstnání, za které jsem se modlil. Se svou mamku a bráchu budujeme nový vztah a mohli jsme si navzájem odpustit. V roce 2001 jsem začal chodit se svou nynější ženou a v témže roce na podzim jsme díky Boží milosti měli svatbu. Získali jsme pronájem v krásném bytě, který jsme zrekonstruovali a zařídili.

Společně se svojí ženou jsem se zapojil nejen do sborového života ECM v Plzni, kde jsem se stal plnoprávným členem, ale i do služby v TC Plzeň.

Oba dva sloužíme v Čajovně jako dobrovolní pracovníci. Na konci roku jsem dostal na starosti technický chod kontaktního centra Čajovny Jericho.

Samozřejmě ne vše v mém životě je tak růžové a bezproblémové. Přesto, že jsou to již 3 roky co žiji bez drog, musím já i moje žena Jitka, řešit důsledky mého starého způsobu života. Soudy, dluhy a k tomu všemu moje poškozená játra žloutenkou typu C. Díky Bohu jsou moje jaterní testy na nízkých hodnotách. Modlíme se za moje uzdravení. Jsem rád, že jsem se mohl stát svědkem tolika zázračně uzdravených životů. Samozřejmě velkou zásluhu na tom všem mají pracovníci SKP Plzeň, TC Šluknov a TC Plzeň, kterým děkuji.

Bůh přidal do mého života spoustu dobrých věcí, nové přátele a dal mému životu smysl.

Chceme být s manželkou teď i v budoucnu užitečnými a dobrými lidmi.

Prosíme, modlete se za nás.

Jarda

Poslední co bych si v životě přála, bylo vzít si kluka „ze střediska“. Tím, že jsem si vzala Jardu, jsem tedy porušila všechny své zásady o výběru životního partnera. Pravda je, že jsem ho nikdy nevnímala jako bývalého toxikoman a dnes si ho s jeho minulostí už jen těžko dokážu spojit.

Poznali jsme se, když nastoupil do TC Plzeň a to už působil jako „normální“ člověk. Přesto nám Jardovo minulost do života stále zasahuje a podobě obálek s modrým pruhem a dluhů. Díky tomu moje víra v posledním roce prochází ohněm víc než za celých 10 let mého křesťanského života a na vlastní kůži můžu zažívat, že Bůh je Bohem zázraků.

Pro můj život, je náš vztah velkým obohacením a dobrodružstvím. Tím, že prošel drogovou závislostí a potom programem TC, je v mnoha věcech běžného života dál než já.

Náš společný život je teprve na začátku, tak těžko můžu hodnotit, ale věřím, že jsme si oba vybrali dobře.

Jitka

(text je původní a bez oprav a úprav)³²

6.3 Spiritualita Teen Challenge Plzeň

TCP vychází důsledně z bio-psycho-socio-spirituálního (soteriologického) přístupu. Pokud bychom začali srovnávat přístup TCP s jinými rehabilitačními programy pro závislé, našli bychom rozdíl v tom, že spirituální složka je považována za minimálně stejně tak důležitou jako ostatní složky. Spirituální přístup je založen na křesťanských principech, s důrazem na praktické dopady, etické a morální zásady. Primární je ovšem hledání osobního vztahu k Bohu.

Drogy ani jiné látky či nutkavé touhy nejsou obvykle hlavním kořenem problému závislosti. Drogy jsou jenom jedna z věcí, ke kterým se člověk může obrátit při hledání „štěstí“, „kompetence“, „kontroly dění“, „úniku“, „poznání“... Tato úsilí jsou však prázdná a v konečných důsledcích vedou k závislosti. Každý potřebuje mít vybudován takový vztah, který by naplňoval základní vnitřní potřeby: potřebu být milován, potřebu smysluplnosti a bezpečí. Prožitek osobního vztahu a přijetí Bohem, prožitek lásky bez podmínek, poznání, že zlé věci byly odpuštěny, vědomí nového začátku se pak stávají motivací ke změně životního stylu.

Principy, obecně platné pro modelové situace malé společenské skupiny, využívá TCP při své práci v terapeutické komunitě k projekci a korekci interpersonálních stereotypů prožívání a chování.

Financování programu je řešeno fixním příspěvkem klienta na pobyt v terapeutické komunitě (TK) (přičemž nedostatek peněz není důvodem k nepřijetí), grantovým systémem veřejné správy a samosprávy a sponzorských darů. Jednotlivé programy TCP získaly Certifikát odborné způsobilosti poskytovatelů protidrogových služeb, který uděluje na základě místních šetření Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky ČR.

---

³² V roce 2007 je Jarďa po roční léčbě interferonem negativní na virovou hepatitidu C, má roční dceru, se ženou se přestěhovali do většího bytu, má zaplacené dluhy a podruhé byl členy farnosti ECM Plzeň3, Maranatha, zvolen do Rady starších této farnosti.

6.4 Cíle a principy programu

Snahou programu je vytvořit co možná nejvíce příznivé podmínky pro úzdravu klientů, jejichž život je ovládán problémy, a pomoci jim stát se:

- **duševně zdravými.** V této oblasti si TCP neklade za cíl práci s duševními poruchami, které spadají do oblasti psychiatrické péče. Cílem je vytvořit prostředí, které pomůže klientovi dozrát a vypořádat se se zraněními, která mohla, ale nemusela, být nutně startem k rozvinutí závislosti. Klient by se měl zabývat všemi fázemi svého vývoje, aby byl přiveden ke konfrontaci se sebou samým a realitou, ze které přichází. TCP se stává pro klienta často jakousi náhradní rodinou, kde fungují mechanismy výchovy a nápravy stejně jako v normální funkční rodině, kde jedna nebo více osob zastupuje tu osobu, která v minulosti svou roli neplnila, ať již z toho důvodu, že chyběla, nebo že nebyla schopna tuto roli plnit (alkohol, rozvod, jiné osobnostní problémy). Mírou zralosti jsou chápána především slova apoštola Pavla v listu Efezkým 4,14 -24³³, . . . pak už nebudeme nedospělí, nebudeme zmítání a unášení . . . lidskou falší, chytráctvím, sváděním k bludu, . . . nežijte podle svých marných představ, . . . odložte dřívější způsob života, staré lidství, které hyne klamnými vášněmi, . . . oblecté nové lidství, . . . ve spravedlnosti a svatosti pravdy“.
- **citově vyváženými.** Většina klientů založila svůj život na prožívání pocitů, které skrze drogy či jiné prostředky ovlivňovali, a stali se tak nepřímo závislí na těchto nereálně vytvořených pocitech. Cílem je znovu propojit pocity se skutečnou realitou (často nepřijemnou, ať již ve vzpomínkách nebo v přítomnosti), která se děje nebo stala. Naučit se tyto pocity a realitu přijmout a popsat a být schopen je snášet bez nutnosti ovlivňovat vnímání reality skrze nezdravé prostředky, zpětně vedoucí závislosti. Ve škále pocitů, se kterými se klienti musí vyrovnat, jsou na prvních místech pocity jako: strach, hněv, samota, vina, stud,... Tyto pocity jsou však často jen prvotní reakcí, za níž se skrývají mnohem hlubší, dlouhodobější pocity bolesti a zmaru. Klienti v programu často procházejí fází různých demotivací, způsobenými právě prožívanými pocity, které nejsou schopni změnit. Tým by měl být schopen pracovat s motivací klientů a brát vážně tyto situace spojené s demotivací skrze pocity. Klientovi často nejde o přerušování nebo ukončení programu, i když to tak z prvního pohledu může vypadat, ale pouze reaguje na tíhu vnímané frustrace. Cílem programu je tedy, aby byl klient konfrontován se svými pocity, aby byl schopen je popsat a reagovat na ně adekvátně a zdravě.
- **sociálně zaopatřenými.** TCP v žádném případě nenahrazuje celoživotní péči pro své klienty i přesto, že se nemohou vrátit do bývalé rodiny, nebo je to pro ně spojeno s recidivou.

---

³³ Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona. Praha : Zvon, 1991. ISBN 80-7113-009-5.

Cílem TCP je pomoci zprostředkovat klientům takové sociální zázemí a dovednosti, aby byli schopni realizovat životní styl jako křesťané bez drog. V tomto smyslu jsou i aktivity programu směřovány k dovednostem, jako je schopnost získat zaměstnání a s tím spojené pracovní návyky. Dále je to schopnost žít a orientovat se ve vztazích, schopnost zajistit si vlastní zázemí, tedy bydlení a finanční prostředky, především prostřednictvím zaměstnání, a také schopnost s těmito prostředky hospodařit. A dle Listu Efezským 4,12³⁴ je cílem připravit klienty k „dílu služby a budování těla Kristova“, tedy pomoci jim najít místo v církvi, která bude potvrzením jejich sounáležitosti s ostatními lidmi a dá jim adekvátní možnost realizace ve službě bližním³⁵.

- **fyzicky funkčními.** U mnohých klientů drogy značně ovlivnily fyzický stav směrem k chronickému poškození organismu. Cílem není fyzické uzdravení, ale zlepšení celkové kondice a dosažení přijatelného tělesného stavu pro další životní aktivity. Klienti by se měli naučit si uvědomovat potřeby svého těla a přiměřeně je naplňovat. Přiměřeně znamená dle skutečné objektivní potřeby, ne dle pouhého subjektivního cítění. To ale může být významným ukazatelem změn, a proto by je měl posoudit lékař. Klientům je doporučena tělesná aktivita, střídmost a rozumnost ve stravování (často je možné sledovat jakýsi „syndrom hladu“ a potřeba dělat si zásoby pro případ nouze, kterou často trpěli), a také pravidelné lékařské preventivní prohlídky.

- **duchovně živými.** Tato oblast byla již částečně popsána v principu programu TCP, ale pokud by měla být na tomto místě shrnuta, pak je cílem programu vytvořit prostor pro realizaci osobního vztahu k Bohu. Na zřetel se berou praktické viditelné důsledky tohoto vztahu – podle Listu Římanům 12,1-6³⁶.

1. Vybízáím vás, bratří, pro Boží milosrdenství, abyste sami sebe přinášeli jako živou, svatou, Bohu milou obět'; to ať je vaše pravá bohoslužba.

2. A nepřizpůsobujte se tomuto věku, nýbrž proměňujte se obnovou své mysli, abyste mohli rozpoznat, co je vůle Boží, co je dobré, Bohu milé a dokonalé.

3. Každému z vás říkám na základě milosti, která mi byla dána: Nesmýšlejte výš, než je komu určeno, ale smýšlejte o sobě střízlivě, podle toho, jakou míru víry udělil každému Bůh.

4. Jako je v jednom těle mnoho údů a nemají všechny stejný úkol,

5. Tak i my, ač je nás mnoho, jsme jedno tělo v Kristu a jeden druhému sloužíme jako jednotlivé údy.

6. Máme rozličné dary podle milosti, která byla dána každému z nás. . . .

---

³⁴ Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona. Praha : Zvon, 1991. ISBN 80-7113-009-5.

³⁵ Srov. Mt, 5,14-30, tamtéž

³⁶ tamtéž

Hlavní zásadou je zabývat se nejen tím, jak abstinovat, ale vybudovat celý nový životní styl, ve kterém se člověk stává svobodným od vlastní destrukce. Východiskem je přesvědčení, že tento nový životní styl může být uchován a přetrvá, je-li život postavený na osobní relaci s Ježíšem Kristem jako Spasitelem.

Všichni pracovníci jsou vyznávající, praktikující křesťané. Podmínkou přijetí do pracovního týmu je kromě odborné kvalifikace nutné i řádné a aktivní členství ve státem uznané křesťanské církvi.

6.5 Program v TK

Terapeutická komunita Vršíček (dále jen TK) zabezpečuje resocializační program pro muže ve věku 18 – 40 let s některým typem závislosti. Východiska programu vychází z bio-psycho-socio-soteriologického, tzv. celostního přístupu ke klientovi. Každý den začíná a končí společnou modlitbou a čtením Božího Slova.

TK poskytuje svým klientům ubytování, stravu, pracovní terapii, terapeutické skupiny, osobní a skupinovou terapii, arteterapii, osobní a krizové poradenství, sportovní a volnočasové aktivity, asistenci při jednání s úřady, duchovní péči, rekondiční a zátěžové pobyty, atd. Program je intenzivní, strukturovaný, kombinuje psychoterapeutické působení skupiny a trénink sociálních dovedností v rámci režimu a jasných pravidel. To klientovi pomáhá uvědomit si své skutky, postoje a svůj vliv na jiné, naučit se žít v rámci jistých limitů chování, porozumět významu kontroly svých postojů ve svém životě a převzít odpovědnost za vlastní jednání před lidmi i před Bohem.

Program v TK trvá cca 12 měsíců, u alkoholiků může být kratší. Klienti se do programu zapojují na základě vlastního rozhodnutí a kdykoli mohou program opustit. Program je rozdělen do tří fází. Jejich délka uvedená níže je pouze orientační, u každého klienta je stanovována podle jeho aktuálního stavu a potřeb.

Prvních 14 dnů se chápe jako zkušební období, klient má možnost poznat pravidla a strukturu programu a rozhodnout se, zda se ho chce svobodně a aktivně účastnit, nebo odejít.

První tři měsíce programu (1. fáze) jsou charakteristické velkým omezením klienta. Cílem je co nejvíce oddělit klienta od jeho předchozího prostředí, narušit systém rituálů a uspokojování potřeb, dát mu možnost se co nejvíce oprostít od minulosti. Pro klienta platí řád a pravidla komunity. Většina aktivit, včetně trávení volného času, probíhá převážně řízeně a ve skupině. V této fázi mají klienti projít fyzickým odvyknutím, mají se projevit první změny v chování, řešení situací. Na konci této fáze programu procházejí klienti

obvykle krizí, znovu zvažují pro a proti pobytu v programu. Většina fyzických příznaků odezněla, pocity se začínají měnit směrem k lepšímu. Klienti jsou v chráněném prostředí komunity schopni poměrně dobře fungovat, ale program jim již připadá stereotypní. Personál věnuje tomuto období zvýšenou pozornost, snaží se ukázat klientovi rizika spojená s případným odchodem v této fázi, jeho nepřipravenost a nedostatečnou zakotvenost pro život mimo chráněné prostředí.

4. - 9. měsíc programu (2. fáze - šest měsíců) je charakteristický především postupným získáváním výsad a možností většího kontaktu s prostředím mimo komunitu. Klient překonal krizi na konci minulé fáze, jeho motivace opět rostla, viděl svá slabá místa a pracoval na nich. Postupně získává možnost chodit na samostatné vycházky, později trávit 48 hodin mimo TK na tzv. dovolenkách. Všechny tyto aktivity jsou však stále ještě pod dohledem pracovníků TK - klient zapisuje čas příchodu a odchodu, musí dodržovat stanovenou dobu, po příchodu do střediska absolvuje dechovou zkoušku alkoholu, případně test na přítomnost drog v moči, na zakoupené zboží musí přinést paragon, podává žádost o dovolenku, probírá možná rizika s pracovníkem, píše zprávu o dovolence, probírá s poradcem jednotlivé situace a události - prevence relapsu je významnou součástí této fáze.

Závěrečné tři měsíce programu (3. fáze) jsou charakteristické především velkým důrazem na získání zaměstnání, bydlení a budování sítě bezpečných vztahů mimo komunitu. V této době klient bydlí v jiné části objektu TK ve čtyřlůžkovém pokoji se samostatným sociálním zařízením a malou kuchyňkou. Stále se účastní všech povinných aktivit TK. Klient získává další výsady ve smyslu odpoutání se od přísného dohledu komunity. Sám si zařizuje návštěvy u lékaře podle své potřeby a dochází na ně, může mít u sebe mobilní telefon, atd.

Nemá-li se klient po skončení pobytu v TK kam vrátit, nebo nechce-li se vracet do původního prostředí, může využít nabídky nastoupit do Střediska následné péče - chráněné bydlení v Plzni, nebo přejít do jiného doléčovacího centra. Těmto aktivitám je věnováno nejvíce času a pracovníci pomáhají klientovi plynule přejít mimo chráněné prostředí střediska.

6.6 Aktivity provozované v rámci programu TK

Pracovní terapie - úklidové a údržbářské práce na domě a pozemku kolem objektu (oprava plotu, výstavba hřiště), zahradnické práce, domácí práce, práce v zámečnické nebo truhlářské dílně (výroba svíček a dekoračních předmětů), zajištění dřeva na zimu, kompletní rekonstrukce koupelny

Společné studium - tematicky orientované skupiny, klíčová témata:

- Seznámení s Biblií
- Postoje
- Růst skrze pády
- Poslušnost Bohu
- Poslušnost člověku
- Hněv a osobní práva
- Láska a přijetí sebe sama
- Jak si mohu být jist, že jsem křesťan?
- Úspěšný křesťanský život
- Prevence relapsu
- Bod obratu

Osobní studium - hromadná terapie založená na stanovování individuálních, konkrétních krátkodobých i střednědobých osobních cílů a jejich dosažení. Témata: např. charakterové rysy, morální svoboda, vztahy s druhými lidmi, přátelství, . . .

Skupinová terapie – biografické, tematické a interakční skupiny

Arteterapie – využívá výtvarných aktivit jako prostředků léčby, dosahuje žádoucích změn sebepojetí, postojů a chování závislého směřujících k jeho větší autonomii a integritě. Arteterapie je rozdělená do dvou skupin, a to na arteterapii projekivní a abreaktivní.

Individuální poradenství - každý klient má přiřazeného svého osobního garanta z řad pracovníků, který spolu s klientem pravidelně hodnotí stav klienta a jeho postup v léčebném procesu. Garant klienta doprovází po celou dobu jeho pobytu v komunitě.

Sociální práce – klientům je umožněn v rámci programu TK přístup k síti různých institucí. Sociální pracovník vyřizuje registraci klientů na ÚP, vyřizuje získání sociálních dávek, komunikuje s věřiteli (zdravotní pojišťovny, soudy, MHD), domlouvá splátkový kalendář, účastní se s klienty jejich soudních jednání, komunikuje s Probační a mediační službou, zajišťuje případné vykonání alternativního trestu určeného soudem, tedy odpracování OPP. Úkolem sociální práce není řešit problémy za klienty, ale s klienty.

Volnočasové aktivity - jsou konány organizovaně a společně. Klienti využívají posilovnu s profesionálním vybavením, vybudované hřiště, v programu TK jsou zahrnuty i ostatní sportovní a zátěžové aktivity (ping-pong, plavání, pěší výlety, jízda na kole, apod.). Většinou jde o činnosti, kterými mohou klienti vyplnit svůj volný čas i po dokončení programu TK. Klienti navštěvují různé kulturní a vzdělávací akce (návštěva galerie, vernisáže, divadla, koncertu).

Rekondiční pobyty a zátěžové pobyty - týdenní pobyty klientů zaměřené na posílení motivace: Týdenní pobyt na rekreační chatě Veselka u Vimperka, tématické týdenní pobyty v osadě Poušť u Bechyně nebo sjíždění Berounky na kánoích.

Duchovní péče - pravidelná společná účast na všech bohoslužbách, osobní rozhovory s farářem místního sboru a rozhovory s pracovníky

Možnost odpracování alternativních trestů – maximálně třem klientům je umožněno vykonat trest obecně prospěšných prací v rámci programu v jejich volném čase v rozsahu 1200 – 1500 hodin/rok.

Během pobytu v TK se klienti učí orientovat ve svých problémech v sociální a pracovně právní oblasti. Jsou vedeni k nezávislosti na sociálních dávkách.

Terapeutická komunita se zapojuje do aktivit místního společenství – spolupráce se starostou obce při úklidu veřejných prostranství. Pracovníci a klienti se zapojují do Komunitního plánování sociálních služeb, které organizuje Magistrát města Plzně.

6.7 Reflexe spirituality Teen Challenge Plzeň

Stejně jako Komunity sestry Elvíry program TCP neuznává drogy ani jiné látky jako hlavní kořen problému závislosti. Podle popisu programu TCP se zdá, pokud je zde důraz na osobní poznání živého Boha, že se jedná o jakousi „technologii“ křesťanské konverze. Ve srovnání s předcházejícími programy je zde větší strukturovanost a vyváženost aktivit. Otázkou ovšem je, zda to bude všem klientům vyhovovat.

Další rozdíl je profesionalizace a odborná kvalifikace personálu. To v předcházejících programech nebylo. Na jednu stranu to významně snižuje riziko poškození klienta neodborným zacházením, na druhou stranu je nutné se znovu a znovu pokoušet o jakousi vnitřní opravdovost osobního křesťanství personálu. Emocionalita osobního vztahu s Bohem, prožitek lásky bez podmínek, poznání, že zlé věci byly odpuštěny, vědomí nového začátku se pak stávají motivací ke změně nejen pro klienty, ale měly by být i motivací pro pracovníky. Bůh je ten první, který se sklání k člověku a člověk na tento akt lásky může reagovat přijetím nebo odmítnutím. Smyslem poměrně detailně propracované struktury programu je vytvořit vstřícný a bezpečný prostor, který má motivovat klienta k pozitivní odpovědi na volání Hospodina. Do Jeho plánu spásy jsou zahrnuty právě ti nejubožejší. Což je v případě drogově závislých určitě pravda.

TCP při své práci v TK dále vědomě vychází z principů obecně platných pro modelové situace malé společenské skupiny. To je důležité pro řízené konflikty, setkání „face to face“,

kdy si klienti i pracovníci mohou říci všechno, co cítí. Smyslem není vytvářet oázu míru, ale přiměřenou tenzi.

6.8 Reflexe Klíčového příběhu číslo 3

Příběh je nejkratší. Vlastně jsou to příběhy dva. To není dáno náhodným výběrem ale dostupné příběhy se tímto odlišovaly. Zdá se, že čím méně organizovaný a strukturovaný způsob fungování organizace a také terapie, tím jsou příběhy delší. Autoři klíčových příběhů se snaží o jakési vyvážení. Protože se nemohou opřít o definovanou strukturu procesu terapie, mají snahu popsat, jak to vlastně funguje. První dva klíčové příběhy jsou emocionálně i slohově výraznější. Ten třetí je více pragmatický.

Také fakt, že známe současnou situaci Jardy, ovlivňuje naše vnímání (dopad) posledního klíčového příběhu.

7 Závěr

Kdybych se vrátil k úvodu této práce, mým cílem bylo poukázat na spirituální rozměr užívání psychotropních látek a popsat nejznámější přístupy „křesťanské terapie“.

Všechny klíčové příběhy mají shodné prvky:

- Závislost na návykových látkách.
- Existenční krizi.
- Uvědomění si vlastní neschopnosti „zachránit sám sebe“.
- Dotknutí se dna.
- Následné odražení směrem nahoru ne díky vlastní síle, ale díky vydání se „něčemu“ u AA a „Někomu“ u zbývajících dvou programů.

Obsah všech tří „klíčových příběhů“ je alfou a omegou všech křesťanky orientovaných rehabilitačních či léčebných programů. Jak říká Kudrle, je jakousi páteří struktury i profánních komunit, pokud mají být úspěšné. Jedná se o naprosté uznání faktu, že nemám ve svých rukou svůj život. Prázdnotu lidského nitra nemohu nahradit psychoaktivními látkami. Člověk byl stvořen jako duchovní bytost ze spirituálním potenciálem „mít vztah“ se svým Stvořitelem.

V této práci jsem se letmo dotknul několika témat, která mě připadají významná a které bych doporučil k dalšímu zkoumání. Navrhuji se zabývat změnou pohledu člověka na to,

kde hledat pomoc když mu „schází čtvrtý rozměr“, tedy ten duchovní. Kněze v taláru vyměnil za psychiatra v bílém plášti. Svatou večeří Páně za svatou tabletku.

Dále bych připomenul pseudonáboženské obřady techno-kultury, kde dochází k naplňování duchovní potřeby jiným než křesťanským způsobem a vysoce rizikové experimentování s psychoaktivními látkami. Současná mládež není neduchovní, je pouze necírkevní. Vyznáváme, že: „Mimo církve není spásy“. K dalšímu zájmu bych tedy doporučil hledání metod a možností pro práci s většinou a neorganizovanou mládeží. Jedná se o akceptovatelnou možnost křesťanské prevence a ne až napravování škod v léčebných programech. Vhodný způsob by mohl být „nízkoprahový“ kluby pro neorganizovanou mládež. Je nutné aby pracovníci těchto klubů sledovali současné trendy a byli schopni pružně reagovat na potřeby cílové skupiny.

Při popisování AA, Komunit sestry Elvíry nebo Teen Challenge Plzeň je při bližším zkoumání vidět, že rozdíl je vlastně pouze v oficiálních důrazech:

- AA nejsou institucí a striktně se této koncepci drží svých Dvanácti kroků a Dvanácti tradic, které jim něco takového neumožňují. Nepoužívají placené profesionální terapeuty. Členové o sobě proklamují, že jsou stále alkoholiky.
- Komunita sestry Elvíry zdůrazňuje spontánnost procesu a pozvolné duchovní probuzení. Ani tady nepracují placení terapeuty. Zdůrazňována je zde komunitní vzájemnost
- Teen Challenge Plzeň vytváří struktury a přesné popisy jednotlivých aktivit. Každému klientovi a pracovníkovi je jasné kdy, kde, co, proč a jak se děje. V organizaci pracuje profesionální tým. Každý zná svoje úkoly.

V zásadě jde ale vždy o vytvoření rámce, kde probíhá něco nepopsatelného. To, když se Bůh dotýká lidského srdce a pozvedá ubožáka z prachu. Zjevením, že Bůh je živý, to nekončí ale začíná.

Seznam literatury

AA, Anonymní Alkoholici, *Příběh o tom, jak se tisíce mužů a žen vyléčilo z alkoholismu*. New York . Česká verze. Alcoholic Anonymus World Service Inc. 1989.

BERNE, E., *Jak si lidé hrají..* Praha : Svoboda, 1970.

Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona. Praha : Zvon, 1991. ISBN 80-7113-009-5.

Centrum VÉRITÉ [online]. Praha: Centrum VERITE, [cit. 2007-03-15]. Dostupné na WWW:

<<http://www.verite.cz>>>/Léčení závislostí/Svědectví členů Cenacolo.

GROF, S. Psychological, Philosophical and Spiritual Dimension of LSD Psychotherapy.

Adiktologie, roč. 2005, č. No 4, s. 534 – 537.

KALINA, K. a kol. *Drogy a drogové závislosti 1,2, Mezioborový přístup*. Praha : Fíliá Nova/Úřad vlády ČR, 2001.

KUDRLE, S. *Závislost na návykových látkách, principy léčebného procesu a význam nucení v léčebném procesu. Indikace k jednotlivým léčebným modalitám*. Plzeň, nevydáno, 1999.

NYERGES, K., *Manuál pro nové pracovníky center*. Nevydáno.

SZASZ, T., *Ceremoniální chemie*. Olomouc : Votobia, 1996. ISBN 80-7198-156-7.

Abstrakt

V práci je proveden pokus o srovnání tří duchovně orientovaných léčebně-socializačních protidrogových programů. Hlavními kritérii pro výběr programů byl jejich křesťanský základ, možnost nástupu závislého (využitelnost) v České republice a potvrzená účinnost terapie jejich absolventy. Programy reprezentují kromě veřejně dostupných principů také tzv. klíčové příběhy. To jsou výpovědi lidí, kteří využily tyto programy. Cílem bylo najít společný prvek duchovního základu při udržení tradiční odlišnosti. Poznatky ukazují, že má-li být duchovní rozměr terapie účinný, je potřeba úplné otevřenosti absolventa, vyznání vlastní neschopnosti kontrolovat svůj život a vydání se do Božích rukou. Na tomto základě je pak možné začít budovat nový, bezdrogový život.

Klíčová slova: Spiritualita – drogová závislost – Bůh – klíčový příběh. – terapie – Anonymní Alkoholici – Komunita sestry Elvíry – Teen Challenge Plzeň

Abstract

In the writing, there is an attempt to compare 3 spiritually oriented cure-socialization anti-drug programs. The main criterion for selecting the programs was its Christian fundament, possible acceptance of an addicted one (availability) in the Czech Republic and a proofed effect on its graduates. The programs are represented besides the publicly accessible principles also by so-called key stories. These are the testimonies of people, who used these programs. The aim was to find a common element of the spiritual approach by maintaining the traditional difference. The results show, that if the spiritual dimension of the therapy shall be successful, there is needed a total openness of the graduate, confession of his own incapability to control his own life and surrendering into God's hands. On this principle it is possible to start building a new drug-free life.

Key words: Spirituality – drug addiction – God – key story – therapy – Alcoholics Anonymous – The Community of Sister Elvira – Teen Challenge Plzen